

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Hariduskorralduse õppekava

Sander Breidaks

TOIMETULEK DISTANTSÕPPEGA VÕRU KREUTZWALDI KOOLIS LASTEVANEMATE
JA KLASSIJUHATAJATE ARVAMUSTE PÕHJAL

Magistritöö

Juhendaja: nooremlektor Pihel Hunt

Tartu 2021

Kokkuvõte

Toimetulek distantsõppega Võru Kreutzwaldi Koolis lastevanemate ja klassijuhatajate arvamuste põhjal

COVID-19 viiruse tekitatud olukorra tõttu toimus haridusasutustes järsk üleminek kontaktõppelt distantsõppele, mis näitas, kui võrd oldi valmis üle minema haridusmudelile, mis põhineb õppija enesejuhtimisel ja infotehnoloogiliste vahendite kasutamisel. Käesoleva lõputöö eesmärk on lastevanemate ja klassijuhatajate arvamuste põhjal välja selgitada toimetulek distantsõppega Võru Kreutzwaldi Koolis perioodidel 13.03.–09.06.2020. ja 25.09.–02.10.2020. Lähtuvalt magistritöö eesmärgist viidi läbi neljast etapist koosnev tegevusuuring. Üldiselt olid vastanud rahul kooli õppetöö korraldamisega ja õpilaste toimetulekuga, aga enamus neist ei soovinud täielikult distantsõppele üleminekut. Peamised soovitud Võru Kreutzwaldi Koolile järgmiseks võimalikuks distantsõppe perioodiks, et kooli valmisolekut veelgi suurendada, on luua tingimusi ennnastjuhtiva õppija kujunemiseks, kehtestada ühtsed reeglid ja sobiv tunniplaan, leppida kokku digikeskkondade kasutamine, tagada koolitusvõimalused, vähendada koormust, kombineerida distantsõpet kontaktõppega, tagada tugipersonali abi ja toetada peresid majanduslikult.

Võttesõnad: distantsõpe, COVID-19, põhikool

Abstract

Coping with distance learning at Võru Kreutzwaldi School based on the opinions of parents and class teachers

Due to the situation caused by the COVID-19 virus, there has been a sudden transition in educational institutions from contact learning to distance learning, which has shown a readiness to move to an educational model, based on learner self-management and the use of information technology tools. The aim of the current dissertation is to find out how Võru Kreutzwaldi School has managed with distance learning in the periods 13.03.–09.06.2020 and 25.09.–02.10.2020, based on the opinions of parents and class teachers. A four-stage course action research was carried out based on the aim of the master's thesis. In general, respondents were satisfied with the organization of school teaching and students' coping, although most of them were not eager to adapt to complete distance learning. The main recommendations to Võru Kreutzwaldi School for the next possible distance learning period to increase the readiness of the school are as follows: to create the conditions for the development of a self-directed learner; establish common rules and an appropriate timetable; make an agreement on the use of digital environments; provide training opportunities; reduce workload; combine distance learning with contact learning; provide support from backing staff; finally, financial support to families.

Keywords: distance learning, COVID-19, elementary school

Sisukord

Kokkuvõte.....	2
Abstract.....	2
Sissejuhatus.....	4
1. Teoreetiline ülevaade.....	5
1.1. Mõisted ja ajalugu.....	5
1.2. Distantõppe eelised ja puudused.....	7
1.3. Eeldused edukaks distantõppeks.....	7
2. Tegevusuuringu meetodika.....	11
2.1. Eriolukord kevadel – äkiline üleminek distantõppele.....	11
2.2. Kevadise distantõppe kogemuste analüüs.....	12
2.2.1 Valim.....	12
2.2.2 Andmekogumine.....	12
2.2.3 Andmeanalüüs.....	13
2.2.4 Analüüsi tulemused.....	13
2.3 Ettevalmistus sügiseseks distantõppeks.....	22
2.4 Sügisese distantõppe korraldus.....	23
2.4.1 Valim.....	23
2.4.2 Andmekogumine.....	24
2.4.3 Andmeanalüüs.....	24
2.4.4 Analüüsi tulemused.....	25
3. Arutelu.....	33
Töö piirangud.....	42
Tänuõnad.....	42
Autorsuse kinnitus.....	42
Kasutatud kirjandus.....	43
Lisad.....	
Lisa 1. Distantõppe põhimõtted Võru Kreutzwaldi Koolis 2020. aasta kevadel ja sügisel.....	

Sissejuhatus

Eesti Vabariigi Valitsus kuulutas 12.03.2020 välja eriolukorra, esialgselt kuni 01.05.2020, seoses COVID-19 haigust põhjustava koroonaviirusega (Eriolukorra väljakuulutamise..., 2020), millest tulenevalt suleti alates 16.03.2020 kõik Eesti haridusasutused (v.a lasteaiad), mis läksid üle distantsõppele (Kurm, 2020). Võru Kreutzwaldi Kool läks koos mitme teise Võru linna asutusega ajutisele distantsõppele esmalt juba perioodil 13.–17. märts (Võru Kreutzwaldi Kool, 2020a), eriolukorra väljakuulutamisel pikenes distantsõpe teadmata ajani (Võru Kreutzwaldi Kool, 2020b). Tavapärasele kontaktõppele naasti 2020. aasta sügisel, kuid juba 25. septembril suunati Võru linna koolid ja huvikoolid taas distantsõppele (Võru Kreutzwaldi Kool, 2020c). Sel korral kestis periood 2. oktoobrini, kuid klasside kaupa viibiti distantsõppel ka edaspidi ja kasutati muid meetodeid õpilaste hajutamiseks. Näiteks vähendati kontakte ja garderoobi kasutamist – õpilased suunati kasutama koolimaja varuväljapääse, algklasside õpilastel tuli jätta üleriided klassi, kolmandale kooliastmele kehtestati osaline e-õpe, hajutati sööklas viibivaid inimesi, tuulutati klasse jne (Võru Kreutzwaldi Kool, 2020d, 2020h).

Ootamatu eriolukord sundis haridusasutusi kiirelt tegutsema, vaja oli ümber seada nii õppeprotsess kui ka muud tavapärased tegevused, näiteks toitlustamine, mille Võru Kreutzwaldi Kool lahendas toidupakkide jagamisega (Võru Kreutzwaldi Kool, 2020e, 2020f). Toimus järsk õppeprotsessi üleminek kontaktõppelt distantsõppele, mis suurendas õpilaste vastutust õppetöös osalemisel ja pani proovile nende enesejuhtimise võime. Õpetajad pidid suuresti loobuma senistest õppemeetoditest ja võtma kasutusele uusi digipedagoogilisi lahendusi. Muuhulgas on haridusvaldkonna arengukavas (Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035, 2020) välja toodud, et õppe tulemuslikkuse suurendamiseks ja õppija arengu pidevaks toetamiseks peaksid õppeprotsess ja õppe sisu toetama ennastjuhtiva õppija arengut, õppetöös tuleks arendada ja kasutada digilahendusi haridusuuenduste tööriistadena, tõsta teadlikkust infoühiskonna võimalustest ja ohtudest ning luua süsteemne lähenemine uute lahenduste kasutuselevõtuks. Lisaks on õpetaja kutsestandardis üheks tööosaks digitehnoloogiate ja -vahendite mõtestatud kasutamise toetamine ja valitavaks tööosaks digipedagoogika rakendamine (Kutsestandard..., 2020).

Tegutsema pidi kiirelt ja kuna puudusid ühised juhendid COVID-19 viiruse tekitatud olukorras toime tulemiseks, lahendas iga kool ja õpetaja olukorra vastavalt oma oskustele ja võimalustele. Võru Kreutzwaldi Koolis andis juhtkond ette üldised suunised, kuid iga õpetaja pidi enda jaoks sobivad meetodid ise leidma. Käesoleva lõputöö eesmärk on lastevanemate ja

klassijuhatajate arvamuste põhjal välja selgitada toimetulek distantsõppega Võru Kreutzwaldi Koolis perioodidel 13.03.–09.06.2020 ja 25.09.–02.10.2020. Kuna distantsõpet peetakse üha olulisemaks õppeprotsessi tulevikusuunaks (Ekspertrühmade tulevikuvisionid.., 2019; Jane, 2019; Josep, 2020) ja see võib muutuda uueks normaalsuseks, näitab käesolev uuring ühe kooli näol, milline oli osapoolte valmisolek üleminekuks haridusmudelile, mis põhineb õppija enesejuhtimisel ja digitehnoloogia kasutamisel.

1. Teoreetiline ülevaade

1.1. Mõisted ja ajalugu

Eriolukorra veebilehel üldharidust puudutavas informatsioonis (Üldharidus, kutseharidus.., 2020) ja Võru Kreutzwaldi Koolis iseloomustati oma töö korraldust peamiselt mõistega distantsõpe. Käesolevas töös kasutatakse distantsõppe mõistet järgnevas tähenduses – distantsõpe on institutsioonipõhine formaalne õpe, kus õppegrupp on eraldatud ja kus õppijate, ressursside ja juhendajate ühendamiseks kasutatakse interaktiivseid telekommunikatsioonisüsteeme (Simonsen, 2009). Distantsõppe vastandina, tavaolukorra kirjeldamiseks, kasutatakse käesolevas töös mõistet kontaktõpe, mille all mõeldakse auditoorset õppetööd, milles osalevad korraga nii õpetaja kui ka õpilane (Eesti Keele Instituut, s.a.). Lisaks distantsõppele kasutatakse mõisteid kaugõpe, e-õpe ja koduõpe.

Kaugõpe, mittestatsionaarne õpe ja distantsõpe on sünonüümid, kirjeldades õppevormi, kus e-õppe meetodeid kasutades toimub õppimine peamiselt iseseisvalt ja kaugõppesessiooni ajal toimuva õppetöö kaudu (Eesti Keele Instituut, s.a.). HITSA Innovatsioonikeskuse sõnaraamatu (HITSA Innovatsioonikeskus, s.a.) järgi on kaugõpe õppimise vorm, kus õppijad ja õpetaja asuvad füüsiliselt erinevates asukohtades ja nendevaheline suhtlemine võib toimuda sünkroonselt või asünkroonselt. Tavaliselt kasutatakse kaugõpet täiskasvanute puhul – kõrghariduses ja elukestvas õppes. E-õpe on info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) kaasabil toimuv õppetegevus, mis leiab aset klassiruumis või väljaspool klassiruumi või ametlikku õppetundi ning selle läbiviimiseks kasutatakse IKT vahendeid (arvuti, projektor jne), internetti, digitaalseid õppematerjale, kaugkoolituskeskkondi jms eesmärgiga tõsta õppe kvaliteeti ja efektiivsust tänu paremale juurdepääsule informatsioonile ja teenustele, paindlikumatele õppeviisidele, tõhusamale koostööle õppijate vahel ja uutele õpetamismeetoditele (HITSA Innovatsioonikeskus, s.a.). E-õpet loetakse kaugõppe üheks osaks (Termeki, s.a.). Koduõpe on õppetöö korraldamine väljaspool

kooli ruume tulenevalt õpilase tervislikust seisundist või õppetöö läbiviimisest lapsevanema (eeskostja, hooldaja) poolt, kus vastutav roll lapsevanemal, kes vastutab lapse õppetöö korraldamise eest ning võib loobuda kooli päevakava ja õppekorralduse kohasest õppe- ja kasvatustegevusest (Koduõppe ja haiglaõppe..., 2018).

Suhtlemist e-õppe ajal saab jagada sünkroonseks (nt videokõne) ja asünkroonseks (nt e-kirja teel), sealjuures sünkroonne suhtlemine võimaldab vestelda reaajas ja anda kiiret tagasisidet, kuid toimuvat võib olla keerulisem hallata ning asünkroonne suhtlemine on tehniliselt lihtsam, aga samas on keerulisem toimuva üle kontrolli omada, lisaks on see palju ajamahukam, kuna õpetaja peab kõigile õpilastele eraldi vastama (Sünkroonne suhtlemine, s.a.). Sünkroonse ja asünkroonse õppe kombineerimist peetakse efektiivsemaks kui vaid üht suhtlemisviisi kasutavat õpet (Darling-Hammond, Edgerton, Truong, & Cookson Jr., 2020).

Distantsõppest rääkides kohtab sagedasti mõisteid digipedagoogika, digitaalne kirjaoskus ja digipädevused. Kahte viimast kasutatakse tihti sünonüümidena. Digipedagoogika (ka haridustehnoloogia) on eesmärgipärane digitehnoloogia rakendamine õpetamise ja õppimise tingimuste loomiseks (Digipädevus, s.a.). Digitaalne kirjaoskus hõlmab endas hoiakuid, teadmisi ja oskuseid kasutada korrektselt erinevaid digivahendeid, osata digimaailmast tulevat informatsiooni kriitiliselt analüüsida, luua selle põhjal uusi teadmisi ning suhelda teiste inimestega (Martin, 2005). Digipädevus on oskus suhelda inimestega erinevate digitaalsete vahendite abil, saada aru digitaalsest meediast, otsida internetist informatsiooni ning seda kriitiliselt hinnata (Ferrari, 2012). Käesolevas töös kasutatakse peamiselt digipädevuse mõistet.

Kuigi võib jääda mulje, et distantsõpe on miski, mis on arenenud koos Internetiga, on seda õppeprotsessi kasutatud juba pikemat aega. Moore ja Kearlsey (2012) järgi tekkisid Ameerika Ühendriikides 1880. aastate lõpus tingimused distantsõppe arenguks – tänu raudteevõrgustiku laienemisele arenes odav ja usaldusväärne postiteenus, mille kaudu saatsid haridusasutused kursuseid õpilastele koju kätte ning peatselt tekkisid ka esimesed kaugõppekoolid (*correspondence schools*). Juba siis nähti, et kaugõppe abil jõuab haridus laiema sihtgrupini. Distantsõppe arengus eristatakse mitmeid generatsioone, erinevate allikate järgi on neid näiteks viis (Moore & Kearlsey, 2012), kolm (Bates, 2005) või kuus (Burns, 2011). Tänapäeval toimub distantsõpe peamiselt veebipõhiselt.

1.2. Distantsõppe eelised ja puudused

Kaugõpet (ka sessioonõpet) ehk distantsõpet kasutatakse Eestis tavaliselt täiskasvanute puhul kõrghariduses ja elukestvas õppes ning seda võimalust pakuvad paljud Eesti kesk-, kutse- ja kõrgkoolid. Distantsõppel on potentsiaal haridussüsteemi muuta või isegi seda ümber korraldada, kui see on võimalik õpilase jaoks muuta võrdväärseks kontaktõppega (Simonson, Zvacek, & Smaldino, 2019). Distantsõppe eelisteks on näiteks võime jõuda geograafiliselt eraldatud kohtades elavate ja ebatüüpiliste õpilasteni (Maddux, Ewing-Taylor, & Johnson, 2002). Lisaks on e-õpe tihti soodsam, õpilasel on võimalus valida paljude erinevate kursuste vahel ja kasutada erinevaid tehnoloogilisi vahendeid (Jane, 2019; Josep, 2020). Üheks olulisemaks eeliseks on paindlikkus – õpilased ja õpetajad saavad töötada ja õppida sellistes kohtades, aegadel, kiiruse ja meetoditega, mis neile kõige paremini sobivad (Jane, 2019; Josep, 2020). Uuringud on näidanud, et õpilaste suhtumine e-õppesse ja selle vahenditesse on pigem positiivne (Hendla, 2007; Krasulia, 2018) ning distantsõppe meetodeid võiks kasutada igapäevaselt näiteks haiguste tõttu tihti puuduvate või kaugel elavate õpilaste puhul (Ader, Tagamets, Hallik, & Liblik, 2018).

Üheks peamiseks puuduseks on vähene tähelepanu hariduse kvaliteedi kontrollile ja kvaliteedi säilitamine, mistõttu võib olla keeruline orienteeruda, millised *online* kursused on tasemel ja millised asutused töötavad „diplomiveskitena“ (Maddux *et al.*, 2002). Probleemideks võivad olla veel rahastuse leidmine, postiteenuse ebausaldusväärsus ja õppematerjalide aeglane või valesse sihtkohta liikumine, puudulik suhtlus juhendaja ja õpilase vahel ning õpetaja kontrolli puudumine õpilaste üle, õpikeskuste puudumine, ebapiisavad oskused tehnoloogiliste vahendite kasutamiseks (Holzapfel, 2020; Rashid & Rashid, 2012), tehnoloogiliste vahendite puudus jm.

Mitmed autorid (Lim & Morris, 2009; López-Pérez, Pérez-López, & Rodríguez-Ariza, 2011; Roberts, 2019) leiavad, et parim õppetöö mudel on kombinatsioon kontaktõppest ja distantsõppest, mis ühendab nende kahe positiivsed omadused. Sellel on potentsiaal sisuka õppimiskogemuse tõhususe ja tulemuslikkuse suurendamiseks (Garrison & Kanuka, 2004).

1.3. Eeldused edukaks distantsõppeks

Olukord, kus järsku suunati Eestis distantsõppele kõik üldhariduskoolid ning tehnoloogia sai õppetöö lahutamatuks osaks, oli asjaosalistele uudne ja võimalik, et lausa hirmutav. See nõudis õpilastelt ja õpetajatelt korralikku ettevalmistust IKT valdkonnas ning vajalike vahendite olemasolu. Edukaks distantsõppeks vajasisid koolid ja õpetajad abistavaid materjale ja suunitlusi

mida jagati näiteks Haridus- ja Teadusministeeriumi (2020), SA Innove (2020), omavalitsuste (Koolide distantõppe..., 2020) ja Rajaleidja (Rajaleidja, s.a.), poolt. Need olid aga üldised ning koolid ja õpetajad pidid ise, lähtuvalt enda ja õpilaste oskustest ning oma eesmärkidest, leidma suure hulga meetodite ja digivahendite hulgast enda jaoks sobivaimad.

Distantõppe korraldamisel tuleb rakendada digipedagoogika põhimõtteid ja kasutada digitaalset keskkondi. Sealjuures ei tohiks digivahendeid kasutada lihtsalt nende kasutamise pärast, vaid need peavad parandama hariduslikku kogemust (Croxall, 2013) ja andma õppesisule lisaväärtuseid. Õpetajad peavad digivahendeid hästi tundma ja nende efektiivsaks kasutamiseks omama digitaalset kirjaoskust. Karpati (2011) on välja toonud, et digitaalsel kirjaoskusel on õppimiseks vajalike oskuste arenemiseks positiivne mõju, näiteks pääsevad õpilased informatsioonile kergemini ligi ja oskavad seda adekvaatsemalt hinnata. Sealjuures on õpetajatel oluline osa õpetada kuidas leida paljude allikate hulgast just usaldusväärsed. Keskkondade kasutamise oskused võivad õpetajate tööd lihtsustada, näiteks valikvastustega testide statistikast võib näha tüüpilisemaid vigu, millele õpetamisel rohkem tähelepanu pöörata. Seega, õpetajad peavad olema digipädevad, aga üldiselt on hariduspoliitikast lähtuvalt keskendunud esmalt infrastruktuuri arendamisele ning õpetajate väljaõpe ja motiveerimine IKT tõhusaks kasutamiseks on jäänud tahaplaanile (Karpati, 2011). See on viinud olukorrani, kus madalama digipädevusega õpetajatel puudub sageli julgus kasutada uusi digivahendeid ja nad vajavad selleks rohkem tuge (Taimalu, Uibu, Luik, & Leijen, 2019). Koolijuhtide hinnangul on õpetajad nõrgemad õppetöös veebiressursside ja IKT vahendite kasutamisel ning õpetajad ise peavad IKT oskuseid oluliseks koolitustemaks (Balti Uuringute Instituut, 2015).

Tänapäeva põhikooli õpilased kuuluvad digitaalsete põliselanike hulka ehk inimgruppi, kes on sündinud ajal, kus digitehnoloogia on saanud ühiskonna igapäevaelu osaks ja kes on harjunud digitaalsetes keskkondades sotsialiseeruma (Hoffmann, Lutz, & Meckel, 2014; Prensky, 2001). Samas ei saa õpilastelt eeldada vajalike oskuste olemasolu digitaalsete tehnoloogiate tõhusaks ja kohusetundlikuks kasutamiseks (Redecker, 2017), nad vajavad informatsiooni kriitiliseks analüüsiks õpetajate tuge ja juhendamist (Milton & Vozzo, 2013). Samas, vaid alla kolmandiku õpetajatest tunneb end hästi ettevalmistatuna IKT-vahendite kasutamiseks (Taimalu *et al.*, 2019) ja hoolimata võimalusest vabalt valida õppe-eesmärkide saavutamiseks vajalikud meetodid, eelistavad paljud õpetajad traditsioonilist õpetamisviisi ehk õpik–töövihik meetodit (Balti Uuringute Instituut, 2015; Henno, Kollo, & Mikser, 2017; Laius & Rannikmäe, 2011).

2017. aastal läbi viidud uuringu kohaselt kasutab kolmandik Eesti koolide õpetajaid õppetöös tahvelarvuteid/nutitelefone iga päev või kord nädalas, kuid umbes seitsmendik neist ei tee seda üldse ning igapäevases õppetöös kasutatakse ainealast digiõppevara pigem vähe ja üle poole õpetajatest ei ole suuremat osa digiõppevara võimalustest üldse kasutanud (Leppik, Haaristo, & Mägi, 2017). Seetõttu on oluline õpetajaid toetada, näiteks läbi koolituste, et nende teadmised ja oskused aitaksid arendada õpilaste digipädevusi. On isegi leitud, et 21. sajandil on traditsioonilist pedagoogikat ja õppekavasid vaja muuta, et kaasaegse õppetööga toime tuldaks (Erstad, 2010; Unit of Digital..., s.a.), mistõttu tuleks mõelda, millised digipedagoogilised lahendused arendaksid eesmärgipäraselt õpilaste digipädevusi, lähtudes sealjuures õpetaja kompetentsidest.

Õpilastelt eeldab distantsoõppel edukas olemine enesejuhtimise oskust, kusjuures seda peetakse üheks kümnest kõige vajalikumaks tulevikuoskuseks, mida tööandjad ootavad (Kuningas, 2017) ning enesejuhtimise oskuse toetamine on õpikäsituse muutumise üheks eesmärgiks (Haridus- ja teadusministeerium, 2018). Juba lasteaias omandatud enesejuhtimise oskused mõjutavad õpilase edasist akadeemilist edukust (Curby, Brown, Bassett, & Denham, 2015; Denham, Bassett, Zinsser, & Wyatt, 2014; McClelland, Acock, & Morrison, 2006). Distantsoõppel seisab õpilane silmitsi suurema vabaduse ja samas ka suurenenud vastutusega, kuna peab ise oma õppimist juhtima ja õpimotivatsiooni üleval hoidma. Õpiprotsessi juhtimiseks peavad õpilase eneseregulatsioonioskused olema piisavalt arenenud või toetatud ja algselt teiste poolt juhitud protsessid peavad muutuma enesejuhitud protsessideks (Talving, Arro, & Aus, s.a.). Eneseregulatsiooni omandamiseks on jällegi vajalik refleksioon (Nõmm & Valgmaa, 1995). Talvingu jt (s.a.) järgi iseloomustab enesejuhitud õpilasi aktiivne osalemine õpiprotsessis nii metakognitiivselt (oma mõtlemist, tähelepanu, mälu, motivatsiooni, emotsioone ja käitumist märkavad ja juhtivad), motivatsiooniliselt kui ka käitumuslikult ning nad tegelevad oma õppimise planeerimisega, organiseerimisega, juhendamisega, kontrollimisega ja hindamisega ise. Tõhus enesejuhitud õppimise toetamine käib käsikäes õpilase metakognitiivse võimekuse arendamisega ning metakognitiivne teadlikkus näitab õpilasele, kus on ta edukas, kus esineb vajakajäämisi ning kuidas eesmärkideni jõuda (Talving *et al.*, s.a.). Need teadmised ja oskused ei arene iseenesest, neid on õppijas vaja arendada järjepidevalt, tunnitegevustesse ja tagasisidesse lõimitult, mistõttu on sellekohane tugi ja õpetused distantsoõppel väga olulised. On leitud, et ATH (aktiivsus- ja tähelepanuhäire) riskirühma kuuluvatel õpilastel esineb võrreldes tavaarenguga õpilastega sagedamini probleeme enesejuhtimisega (Landau & Moore, 1991; Tarto, 2018; Unnever &

Cornell, 2003) ja probleemkäitumine väljendub muuhulgas raskustes enesejuhtimisega, olles seotud madalama õpieduga (Malecki & Elliott, 2002; McCabe & Altamura, 2011). See tähendab, et erivajadustega ja õpiraskustega õpilasi on distantsõppel vaja veelgi rohkem toetada.

Õpilaste toetamisel on oluline roll ka lastevanematel, kes peavad distantsõppe ajal leidma rohkem aega või abi oma laste õpingute toetamiseks. Koolil on lastevanemate jaoks lisaks hariduse andmisele ka teine oluline funktsioon – see on turvaline keskkond, kus nende lapsed on järelevalve all (Adams & Todd, 2020). Adamsi ja Toddi (2020) järgi võib täieliku distantsõppe perioodil laps vajada nädalas kuni 43,5 tundi järelevalvet sel ajal, kui lapsevanem tööol on. See omakorda võib tähendada, et lapsevanem ei saagi tööle minna, vaid peab lapsega kodus viibima või jäetakse laps üksinda koju. Seega eeldab edukas distantsõpe, et lapsevanemad tulevad suurenenud koormusega toime või neile on kättesaadav mingisugune tugivõrgustik.

Kuigi tegemist on uue teemaga, on seda juba jõutud ka Eestis uurida. Näiteks Lauristin, Loogma, Erss, Vernik-Tuubel ja Sarv (2020) viisid läbi uuringu, mille „(...) eesmärgiks oli fikseerida haridusprotsessi osapoolte vahetu kogemus toimetulekust väljakutsetega, mida esitas õppeprotsessi järsk üleminek kaugõppele virtuaalkeskkonnas“ (lk 2). Küsitlus sisaldas muuhulgas küsimusi toimetulekust õpetaja ja lapsevanema rolliga pealesunnitud distantsõppes ning positiivsetest ja negatiivsetest õppetundidest (Lauristin *et al.*, 2020). Viira, Ilisson ja Turk (2020) on uurinud lastevanemate töötamist ja perede toimetulekut eriolukorras.

COVID-19 viirusega seotud asjaolude tõttu suundus Võru Kreutzwaldi Kool 2020. aastal distantsõppele kahel korral ja tekkis võimalus välja selgitada kooli valmisolek üle minna õppija enesejuhtimisel ja infotehnoloogiliste vahendite kasutamisel põhinevale haridusmudelile ning edukaks distantsõppeks vajalikud vahendid ja meetmed. Töö eesmärgiks on välja selgitada toimetulek distantsõppega Võru Kreutzwaldi koolis perioodidel 13.03.–09.06.2020. ja 25.09.–02.10.2020 klassijuhatajate ja lastevanemate arvamuste põhjal ja sellel on kolm peamist uurimisküsimust:

- 1) Kuidas tulid Võru Kreutzwaldi Kooli õpetajad, õpilased ja lastevanemad toime koroonakriisist tingitud üleminekuga distantsõppele klassijuhatajate ja lastevanemate arvates?
- 2) Kuidas aitasid kevadise distantsõppe perioodi kogemused kaasa sügise distantsõppe perioodi edukamaks kulgemiseks klassijuhatajate ja lastevanemate arvates?
- 3) Milliseid ettepanekuid teevad klassijuhatajad ja lastevanemad järgmiseks võimalikuks distantsõppe perioodiks?

2. Tegevusuuringu metoodika

Lähtuvalt käesoleva magistritöö eesmärgist otsustati viia läbi tegevusuuring. See on teaduslik sotsiaalsete olukordade uuring, mis viiakse praktikute poolt läbi eesmärgiga parandada teatud tegevuse kvaliteeti (Hopkins, 2014). Peamised erinevused võrreldes teiste uurimisviisidega on Löffströmi (2011) järgi selle kohene praktiline rakendatavus ja uurija roll – kui tavaliselt keskendutakse rakendusvõimalustele pärast uurimistulemuste ja järelduste selgumist, siis praktikust uurijale ongi rakendamine mingis mõttes tulemus. Rakendamise tulemusi ja mõjusid on vaja hinnata ning edasist arengut puudutavad otsused tuginevad rakendamisel saadud kogemustele. Kui haridusteadlane uurib tavaliselt teiste õpetamisviise, praktikaid ja meetodeid ning eesmärgiks on praktika edendamine üldisemalt, siis praktikust uurija vaatleb enese või kolleegide tegevust, keskendudes enda, oma kooli või tegevusvaldkonna praktikale (Löffström, 2011). Tegevusuuringule on iseloomulik tsüklilisus ja see koosneb planeerimise, tegutsemise, vaatlemise ja analüüsimise etappidest (Löffström, 2011). Järgnevalt on kirjeldatud käesolevat tegevusuuringut lähtuvalt neljast etapist.

2.1. Eriolukord kevadel – äkiline üleminek distantstõppele

Tegevusuuring viidi läbi Võru Kreutzwaldi Koolis. Tegemist on 2015. aasta alguses loodud 9-klassilise munitsipaalkooliga, milles õppis 2020/2021. õppeaastal 668 õpilast ning õpetajaid ja töötajaid oli kokku 95. Koolis väärtustatakse muuhulgas õpilaste individuaalsust ja toetatakse igapäevase arengut ning kooli arengukavas (Võru Kreutzwaldi..., 2016) on välja toodud, et õpilaste infotehnoloogilised oskused on seotud igapäevase õppetööga. Selle toetamiseks on koolis kolm arvutiklassi, igas klassis oma arvuti ja üks klassikomplekt tahvelarvuteid ning infotehnoloogiat haldavad IT-spetsialist, haridustehnoloog, arvutiõpetaja ja infojuht (Võru Kreutzwaldi..., 2016).

Seoses 12.03.2020 väljakuulutatud eriolukorraga, suundus kool distantstõppele (Eriolukorra väljakuulutamise..., 2020) ja jäi sinna õppeaasta lõpuni. Tavapärase koolirutiini juurde naasti 2020. õppeaasta sügisel, kuid juba 25.09.–05.10.2020 suunati kool taas distantstõppele (Võru Kreutzwaldi Kool, 2020c). Järsk üleminek kontaktõppelt distantstõppele seadis väljakutse õpilaste individuaalsust ja igapäevase arengut toetavale lähenemisele. Oluliselt kasvas õpilaste enesejuhtimise võime ning õpilaste ja õpetajate digipädevuste olulisus igapäevases õppetöös. Kevadise ja sügisese distantstõppe perioodi õppetöö korraldamise põhjal tekkis võimalus hinnata kuidas saadi hakkama üleminekuga ühelt õppeprotsessilt teisele.

2.2. Kevadise distantsõppe kogemuste analüüs

Esimese sammuna uuriti lastevanematelt ja klassijuhatajatelt, kuidas nende hinnangul kevadise distantsõppe perioodiga (13.03.–09.06.2020) hakkama saadi. Mis läks hästi, mis halvasti ja mida järgmisel korral võiks teistmoodi teha. Õpilastelt käesoleva töö tarbeks tagasisidet ei kogutud, kuid kaudselt jõudsid nende arvamused töösse läbi klassijuhatajate tagasiside. Tegemist on suure kooliga, mistõttu võimalikult paljudelt lapsevanematel ja võimalikult kiireks tagasiside saamiseks otsustati infot koguda veebi teel. Klassijuhatajate tagasisidet koguti samuti veebi teel, kuna soovitatav oli kontakte vältida.

2.2.1 Valim

Olukorra kaardistamise etapis koguti andmeid kahelt ettekavatsetud valimilt (Tartu Ülikool, s.a.a). Esimese valimi moodustasid kõik Võru Kreutzwaldi Koolis käivate õpilaste lapsevanemad, kellest 121 vastas küsimustikule „Tagasisideküsitlus Võru Kreutzwaldi Kooli lapsevanematele“. Veidi üle poole küsimustikule vastanud vanematest (n = 65; 53,7%) olid esimese kooliastme õpilaste vanemad. Teise valimi moodustasid 16 Võru Kreutzwaldi Kooli 5.–9. klasside klassijuhatajat.

2.2.2 Andmekogumine

Kõigi lastevanematega kontakteeruti eKooli kaudu ning andmekogumisinstrumentiks valiti 35-st küsimusest koosnev, kooli juhtkonna poolt koostatud veebipõhine küsimustik, mille abil oli võimalik saada lühikese aja jooksul ülevaade küsitlevate arvamustest ja hinnangutest. Küsimustikud on ühed andmete kogumise levinuimatest meetoditest (Löfström, 2011). Lastevanematele suunatud küsimustik sisaldas ühte sissejuhatavat küsimust, millega sooviti teada, mitmendas klassis vastaja laps või lapsed käivad. Peamiselt paluti küsimustele vastata kasutades Likerti 4-pallilist skaalat, kuna tegu on ühe levinuima hoiakute mõõtmise meetodiga (Joshi, Kale, Chandel, & Pal, 2015; Osula, 2008). Likerti skaala abil koguti arvamusi nelja suurema ploki kohta, milleks olid „üldine õppetöö“ (seitse küsimust), „õppetöö distantsõppe ajal“ (kaheksa küsimust), „suhted ja keskkond“ (kümme küsimust) ja „märkamine“ (üheksa küsimust). Lisaks olid iga teema juures avatud lahtrid kommentaaride tarbeks. Antud töös käsitletakse ainult plokki nimega „õppetöö distantsõppe ajal“, kuna analüüsitakse vaid distantsõppe perioodi. Küsitlus oli avatud 29.05.–07.06.2020, selle esitamiseks kasutati Google'i vorme ja vastata sai

elektroonselt. Vastamine oli vabatahtlik ja anonüümne, kui vastaja ise ei soovinud oma nime kirja panna ning kogutud andmed on konfidentsiaalsed.

Klassijuhatajatel paluti 2020. aasta kevadel täita küsimustik „5.–9. klasside klassijuhatajate kokkuvõtte distantsõppe perioodil“. Küsimustikus oli kolm avatud küsimust: „Mis läks hästi?“, „Millised olid raskused?“ ja „Mida vajame, et järgmisel korral sujuks töö paremini?“. Küsimustik saadeti klassijuhatajatele e-posti teel ja vastuseid ei seostatud isikutega.

2.2.3 Andmeanalüüs

Lastevanemate vastuste analüüsimisel kasutati kirjeldavat statistikat ning esitatud kommentaaride puhul kvalitatiivset induktiivset sisuanalüüsi, et uurida toimunu sisu (Laherand, 2008).

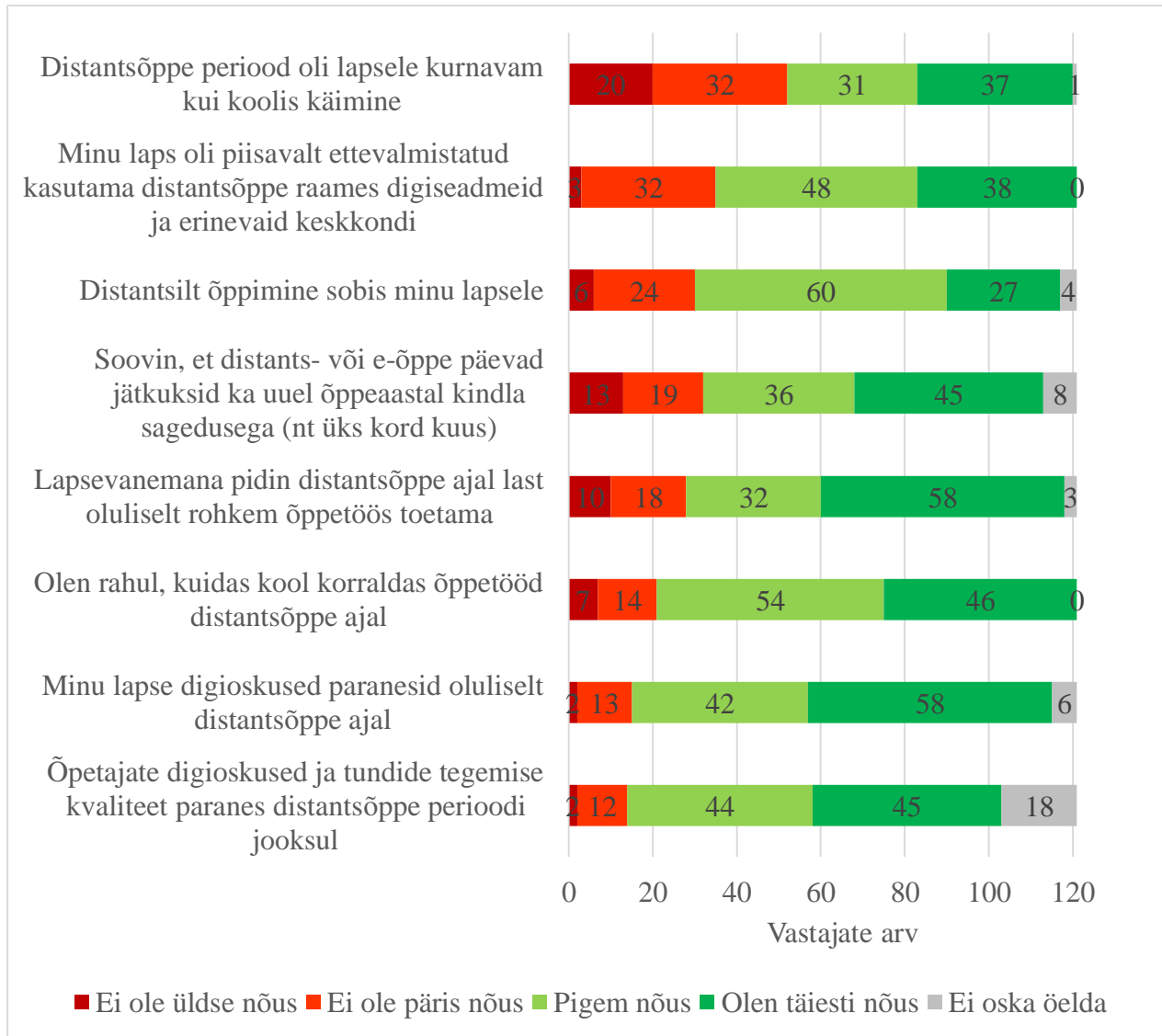
Klassijuhatajate vastuste analüüsimisel kasutati kvalitatiivset induktiivset sisuanalüüsi, mis võimaldab keskenduda teksti peamistele tähendustele ja võtta arvesse ridade vahele peidetut ning induktiivse lähenemisega tuleb esile kvalitatiivse sisuanalüüsi üks tugevus – uurimuses osalejate maailma mõistmine ning nende tõlgenduste ja tähendussüsteemide uurimine (Kalmus, Masso, & Linno, 2015). Induktiivse sisuanalüüsi puhul liigutakse spetsiifiliste andmete juurest neid seletavate üldisemate teoreetiliste lähtekohtade juurde (Blackstone, 2012).

Klassijuhatajate vastuste sisuanalüüsiks kasutati QCMap keskkonda, kuhu sisestati küsimused ja laaditi küsimustike vastused. Vastused loeti mitu korda põhjalikult läbi ja tähenduslikele tekstilõikudele ja/või lausetele anti koodid (kasutati induktiivset kodeerimist avatud koodidega), mida vajadusel protsessi käigus ümber nimetati. Koodide sõnastamisel peeti silmas, et neid ei moodustuks liiga palju. Pärast tekstide läbitöötamist koondati koodid sarnaste tunnuste põhjal kategooriatesse.

2.2.4 Analüüsi tulemused

Lastevanemate hinnang

Kevadise perioodi lastevanemate küsitluse ploki „õppetöö distantsõppe ajal“ tulemused on esitatud joonisel 1. Tulemusi on näitlikustatud avatud vastustest pärinevate tsitaatidega, mida on minimaalselt korrigeeritud jättes välja isikute nimed jm andmed, mida saab konkreetsete isikutega seostada.

Joonis 1. Lastevanemate tagasiside õppetöö kohta kevadisel distantsõppel.

Jooniselt on näha, et üldiselt jäid lapsevanemad distantsõppe perioodiga rahule, kuna 82,6% (N=100, siin ja edaspidi on „täiesti nõus“ ja „pigem nõus“ vastuste protsent summeeritud) vastanutest olid rahul, kuidas kool korraldas õppetööd distantsõppe ajal ja 42,9% (N=52) vastanutest ei olnud üldse nõus või ei olnud päris nõus väitega „Distantsõppe periood oli lapsele kurnavam kui koolis käimine“. Samas selgus avatud vastustest, et osad lapsevanemad pidasid distantsõpet lapsele liiga suure õppematerjali mahtu tõttu kurnavaks („Arvestades, et iseseisvalt omandamine (lugemine, vaatamine ja küsimustele vastamine) võtab rohkem aega ja vaimset ressursi.“). Nemad ootavad õpilaste koormuse vähendamise eesmärgil rohkem õppeainete

lõimimist, kus mitme õppeaine (nt informaatika ja eesti keel) peale peab õpilane esitama ühe töö. Avatud vastustest ilmselgus, et õpetajatelt oodati rohkem videotunde, sealhulgas ettevalmistatud videotunde uute teemade selgitamiseks. Kiideti õpetajaid, kes videotunde tegid, kuna lastevanemale tundus, et õpilane oli siis õppeainesse rohkem sisse elanud („*Kiidan õpetajaid ... kes tegid videotunde, näha oli, et laps peale videotundi oli rohkem õppeaine „lainel“.*“). Distantsõppe perioodil eristusid lastevanemate jaoks selgelt välja väga pühendunud õpetajad, kes andsid näiteks õpilasele õpitu kohta väga head tagasisidet („*Iga õpetaja õpetab erinevalt aga on õpetajaid, kes on väga pühendunud ja annab väga head tagasisidet lapsele õpitu kohta, eriti hästi tuli see välja distantsõppel.*“).

Üle poolte (66,9%, N=81) vastanud lastevanematest soovis, et distants- või e-õppe päevad jätkuksid ka uuel õppeaastal kindla sagedusega. Avatud vastustes käidi välja mõte, et e-õpet võiks tavaolukorras rakendada õpilase haigestumise korral. Sellisel juhul oleks puudumise korral võimalus töid veebi teel esitada ja ei tekiks olukorda, kus kooli naasnud õpilasel on väga palju töid vaja järgi teha. Siis ei saadetak스 haigeid lapsi kooli, kartes, et muidu jääb õpilane õppetöös väga maha.

Peaaegu kolmveerand vastanud vanematest (71,9%, N=87) leidsid, et distantsilt õppimine sobis nende lastele, kuid tajuti ka, et lastevanema roll õppetöö toetamisel oli oluliselt suurem (74,4%, N=90). Avatud vastustes tuli välja õpetaja rolli ja klassisisese arutluse olulisus õppeprotsessis („*Puudus õpetaja poolne selgitus ja arutus ning kaaslasega arutlemine, mis minu arvates on väga oluline õppeprotsessi osa. Seda osa pidi siis kodus vanem täitma.*“). Lastevanemate tugi oma lastele sel perioodil oli väga oluline ja tänuväärne.

Positiivne tulemus oli see, et lastevanemad hindasid õpilaste digiseadmete ja erinevate keskkondade kasutamise ettevalmistatust kõrgelt (71,1%, N=86) ning leiti, et õpilaste digioskused paranesid distantsõppe ajal veelgi (82,6%, N=100). Kõige keerulisem oli lastevanemate jaoks hinnata õpetajate digioskuste ja tundide kvaliteedi paranemist distantsõppe perioodil (14,9%, N=18 vastasid „ei oska öelda“).

Klassijuhatajate hinnang

Mis läks hästi?

Esimese küsimusega sooviti teada, mis läks klassijuhatajate hinnangul kevadisel (esimesel) distantsõppe perioodil hästi. Andmeanalüüsi tulemusel moodustus neli kategooriat: 1) üldine

rahulolu hakkamasaamisega, 2) rahulolu koolipoolsete meetoditega/vahenditega, 3) aktiivne suhtlus ja perede toetus, 4) olukorra sobivus vanema astme õpilastele.

Üldine rahulolu hakkamasaamisega

Vastustest ilmes, et üldjoontes olid klassijuhatajad oma klassi õppetööga distantsõppe perioodil rahul ning õpilaste ja lastevanemate poolset kurtmist nendeni ei jõudnud.

Kuna side nii õpilaste kui vanematega on usalduslik ja tugev, saime ka sellel perioodil hakkama.

Klassijuhatajatele üllatuseks olid osad õpilased, kellega kontaktõppel on probleeme, distantsõppel eeskujulikud, kohusetundlikud ja täpsed. Neile sobis distantsõppe periood mingitel põhjustel paremini kui tavapärase kontaktõpe.

Mitu õpilast näitasid end hoopis positiivsemas valguses. Koolis käies olid probleemid, aga distantsõppel olid kohusetundlikud ning täpsed.

Lisaks toodi välja, et klassijuhataja sai positiivset tagasisidet ja tugispetsialistide abi ei vajatud.

Rahulolu koolipoolsete meetoditega/vahenditega

Väga tänulikud oldi tugispetsialistidele (sotsiaalpedagoogid, abiõpetajad), kelle mureks jäi maha või hätta jäänud õpilaste järeleaitamine.

Suur tänu ..., kes igapäevaselt aitas õpilastele ja vanematele meelde tuletada õppevõlgade likvideerimist.

Lisaks peeti positiivseks toidupakkide jagamist, õpilasele arvuti tagamist ning üks klassijuhataja tõi välja hinnangulise („arvestatud“ ja „mittearvestatud“) hindamise sobilikkuse antud perioodi.

Õpilased said üldiselt koduste ülesannetega hakkama, kui oli midagi tegemata, parandati mitteamarvestatud hinnangud arvestatuks. Hea oli, kui õpetajad saatmata tööde kohta kiiresti e-kooli MA märkisid, see toimus kõige paremini.

Aktiivne suhtlus ja perede toetus

Suhtlemine õpilaste ja lastevanematega oli klassijuhatajate hinnangul väga oluline, seda tehti pidevalt ja selleks kasutati erinevaid kanaleid (eKool, telefon, e-post, Google Meet, Google Classroom, Facebooki grupid, Google Drive). Õpilastele loodi küsimuste esitamiseks eraldi keskkonnad. Klassijuhataja tundide läbiviimiseks kasutati Google Meet keskkonda, mis õpilastele üldiselt sobis. Vastanud pidasid oluliseks kiiret infovahetust ja olid tänulikud lapsevanematele, kes probleemide ilmnedes võtsid klassijuhatajaga ühendust. Klassijuhatajad

olid rahul, et õpilased suhtlesid nendega aktiivselt. Küsimusi esitati ja ühendust võeti distantsõppe perioodi alguses sagedamini ja lõpu poole harvem.

Lõin vanematele FB grupi, kus jagasin infot. Vanemad olid sellega väga rahul. Isiklikumat laadi küsimused ajasime telefoniga või kirja teel. Lastega oli peaaegu igal nädalal koosolek Google Meetis, mida nad väga ootasid.

Toodi välja ka lapsevanemate/kodude tuge õpilasele, millest oli vastanute hinnangul väga suur abi. Lisaks võimalust teha koostööd nii õpilaste kui ka õpetajate vahel.

Lisaks koostöö põhiaineõpetajatega. Õpilastele meeldis, et sai ise oma aega planeerida (piiranguid polnud) ning omavahel said palju koostööd teha.

Olukorra sobivus vanema astme õpilastele

Mitmel korral toodi välja, et paljudele vanema astme (5.–7. ja 9. klassi) õpilastele sobis ja meeldis distantsõpe, kuna hommikul saadi kauem magada, rohkem ise oma aega planeerida, keegi ei seganud õppetöösse süvenemist ega määranud tempot. Õpilastel kulus õppimiseks vähe aega, mistõttu oli palju vaba aega. Paljudele õpilastele meeldis distantsõpe niivõrd, et nad jääksidki edaspidi sellele või sooviti, et tulevikus hakkaksid toimuma e-õppepäevad.

Ühes Google Meet klassijuhatajatunnis palusin igal õpilasel rääkida, mis on tema jaoks head ja halba distantsõppes. Paljudele õpilastele sobis väga hästi distantsõpe. Toodi välja, et hommikul sai kauem magada ja sai ise oma aega rohkem planeerida. Paljud rääkisid, et õppimisele kulus päevas umbes 3 tundi ja ülejäänud aeg oli vaba aeg.

Ühe lõpuklassi klassijuhataja pidas positiivseks, et tema klass sai ettekujutuse, mis neid uuel õppeaastal uues koolis ees ootab. Minnes edasi kesk- või kutseharidust omandama, on iseseisva töö ja erinevate veebikeskkondade kasutamise osakaal suurem kui põhikoolis.

Millised olid raskused?

Teise küsimusega sooviti teada, millised olid klassijuhatajate hinnangul kevadisel distantsõppe perioodil esinenud raskused. Andmeanalüüsi tulemusel moodustus neli kategooriat: 1) õpiraskustega õpilased, 2) vajalike oskuste/teadmiste/vahendite puudumine, 3) kontaktõppe eelistamine, 4) suur koormus.

Õpiraskustega õpilased

Kõige keerulisem oli klassijuhatajate hinnangul saada tööle õpiraskustega õpilasi või õpilasi, kellel puudub iseseisva töötamise oskus ja/või kodu poolne tugi. Seda tõid välja kõik vastanud. Mõned õpilased ei täitnud oma lubadusi, eirasid tööde esitamise tähtaegasid, olid laisad või

lohakad, olid raskesti kättesaadavad (nt ei vastanud kõnelele), vähese arvutikogemusega või olukorrast stressis. Tihti puudus probleemsetel õpilastel kodu tugi ja juhtus ka seda, et lapsevanemad lausa vältisid klassijuhatajaga suhtlemist. Probleemsete õpilastega pidi klassijuhataja pidevalt suhtlema ja kohustusi meelde tuletama, mis suurendas tema koormust ja oli väsitav.

Klassis on väga vähe lapsi, kellel õppimisega probleeme ei ole ja nüüd see kõik võimendus. Klassis oli ehk üks laps üheksateistkümnest, kellel polnud MA-sid. See tähendas pidevat suhtlust kodu ja lastega. Klassijuhataja oli distantsõppel minu jaoks kõige raskem olla. ... Kurb on see kui ei hooli laps ega vanem, ja selliseid on ka klassis.

Klassijuhatajate poolt toodi välja ka selliste õpilaste rühm, kelle jaoks algas koolivaheaeg või kes ei saanud päriselt aru, mida distantsõpe tähendab. Need õpilased veetsid oma aja näiteks sõpradega ja õppimisega tegeleti viimasena või üldse mitte, mistõttu tekkisid võlgnevused. Veel ühe probleemina toodi välja ebaausate võtete kasutamise – õpilased jagasid omavahel ülesannete lahendusi. Selline olukord pani surve alla tublimad õpilased.

Klassijuhatajad tundsid, et üks tööde tähtaegade viibimise põhjus võis olla kindla ajakava/päevakava puudumine ja tööjuhendite ebaselgus. Leiti, et õpetajad peaksid tööjuhendid koostama sellisel viisil, et neist oleks võimalik üheselt aru saada.

Vajalike oskuste/teadmiste/vahendite puudumine

Klassijuhatajate hinnangul oli probleemiks tehniliste vahendite puudus ja/või tehnilised probleemid, mida tuli perioodi alguses rohkem ette. Kodus olevad arvutid ei pruukinud olla piisavalt võimekad, et võimaldada nt videotunnis osalemist või viidi õpilane maale vanavanemate juurde, kus arvutit üldse ei olnud. Ette tuli peresid, kus mitme õpilase kasutada oli vaid üks arvuti ja töötati järjekorra alusel. Klassijuhatajad tõid välja õpilaste vähesed arvutikogemused ja digioskused, mis pärssisid õppetöös osalemist. Õppetöoga tegelemise muutsid keerulisemaks veel õpilaste erinevad võimed ja olukorrad, kus õpilane ei saanud kasutatud keskkondadest aru või kasutati liiga palju erinevaid keskkondi.

Distantsõppe alguses vajasid lahendamist arvutiprobleemid ja puuduolevate õpikute kättesaamine.

Omaette probleemiks kujunes klassijuhataja tunni videotunnina läbi viimine (Google Meet keskkonnas), kuna õpilased ei tahtnud end näidata ja kaasa rääkida või puudusid selleks vajalikud vahendid (kaamera, mikrofon). Õpetajaid häiris selline olukord, kus käima peaks koosolek, aga ei saa kindel olla, kas kõik selles üldse osalevad. Käesoleva töö koostamise ajal selgus autori ja

õpetajate vahelistest vestustest, et videotunni läbiviimist takistas ka varasemate kogemuste ja digipädevuste puudus. Samas said õpetajad tagasisidet, et videotunde toimus liiga vähe.

Häiris see, et osad ei näidanud oma nägu (kohustada vist ka ei saa) ja lihtsalt passisid vaikselt. Kui koosolek, siis tahaksin tõesti kõiki näha ka./ Tegin kaks videoklji tundi - täiesti mõttetu. Keegi oma nägu ei näita, keegi midagi ei räägi & imelik oli - nagu ükski iseendaga vestlesin.

Kontaktõppe eelistamine

Tihti toodi raskusena välja seda, et hoolimata distantstõppe meeldivatest külgedest (nt võimalus hommikuti kauem magada), tundsid õpilased sõpradega ja isegi õpetajatega kohtumistest puudust. Suheldi küll kasutades erinevaid keskkondi, aga igatseti sõpradega vahetu suhtlemise järgi. Õpetajatelt oleks vajatud lisaselgitusi.

Päris mitmed igatsesid lisaks klassikaaslastele ka õpetaja järele, sest vajati lisaselgitusi, neile videotunnist ei piisanud.

Kuigi paljudele vanema astme õpilastele meeldis distantstõpe, leidus klasse, mille õpilastele see üldse ei sobinud. Kui positiivsena toodi välja, et osade õpilaste õppetöö läks distantstõppe ajal paremini kui kontaktõppe ajal, siis leidus ka vastupidiseid näiteid, kus õpilastega, kellega varasemalt probleeme ei olnud, tekkisid just distantstõppe ajal probleemid.

Enamus klassi lapsi ja vanemaid eelistavad tavaõpet, 1 vanem ja 1 laps distantstõpet. Klassijuhatajad tundsid, et lapsevanemate jaoks oli olukord keeruline. Mõnede lastevanemate jaoks oli lihtsalt mugavam, kui nende lapsed käisid koolis õppetööl ja mõned olid päris hädas õpilaste aitamise või motiveerimisega. Lisaks tunti, et osad õpilased olid distantstõppe lõpuks üsna väsinud ja liimist lahti.

Suur koormus

Mõned klassijuhatajad leidsid, et õpilaste koormus oli liiga suur. Kuigi eespool toodi positiivsena välja, et õpilastel kulus õppetöökaks vähe aega ja rohkelt aega jäi oma tegevusteks, leidus õpilasi, kes tegelesid arvuti taga õppimisega hommikust õhtuni (ka lapsevanemate väitel). Kodutööde maht oli suur (u 30 ülesannet nädalas) ja õpetajatele saabus töid isegi öösel. Lisaks tunti, et ka klassijuhatajate koormus oli suur, kuna õpilaste ja nende kodudega tuli pidevalt suhelda.

Lapsed kurtsid suure kodutööde mahu üle (u 30 ülesannet nädalas!). Ehmatav oli näha, et töid saabus ka öösel!

Mida vajame, et järgmisel korral sujuks töö paremini?

Kolmanda küsimusega sooviti teada, mida oleks klassijuhatajate hinnangul vaja, et järgmisel distantsõppe perioodil sujuks töö paremini. Andmeanalüüsi tulemusel moodustus neli kategooriat: 1) ühiste reeglite, juhiste, juhendite ja motivatsioonimehhanismide kehtestamine, 2) osapoolte ettevalmistamine, 3) vajalike meetodite/vahendite tagamine, 4) väiksem koormus ning rohkem koostööd ja suhtlemist.

Ühiste reeglite, juhiste, juhendite ja motivatsioonimehhanismide kehtestamine

Õpetajad leidsid, et järgmisel korral peaks kasutama pigem vähem, juba tuttavaid ning lihtsaid materjale ja keskkondi, et õpilastel oleks kergem neis orienteeruda ja õppetööga tegeleda. Nii on suurem tõenäosus, et õpilased võtavad õppetööst aktiivselt osa. Sobivaid keskkondi on palju, kasutatavad keskkonnad peaksid olema ülekoolliselt kokku lepitud. Ühiselt tuleks läbi mõelda, millised on kõigi võimalused ning parimad keskkonnad õpetamiseks ja teadmiste kontrolliks. Lisaks peaks juhtkond tagama, et õpetajad saaksid ühistest reeglitest üheselt aru ja täidaksid neid.

Kuigi internetist ülesannete leidmise võimalusi on tohutult, siis see teebki sobiva leidmise keeruliseks. Võiks olla koolis kokku lepitud keskkonnad, kus tegutseda, sest muidu läheb lastel elu väga kirjuks - logi ühte või teise, kolmandaks tunniks kolmandasse keskkonda.

Videotundide läbiviimine oli probleemne, kuna õpilased kas ei saanud tehniliste vahendite puuduste tõttu osaleda või lihtsalt ei soovinud oma kaameraid ja mikrofone kasutada. Selliste probleemide vältimiseks panid klassijuhatajad ette, et videotundides osalemiseks on vaja kehtestada ühised reeglid. Leidus ka õpilasi, kes üldse videotundides ei osalenud ja üks vastanu soovis meetmeid, millega selliseid õpilasi aktiivselt osa võtma sundida.

Videotundide korral peaks õpilane aktiivselt osalema, tema nägu peaks olema nähtav ja mikrofon töökorras. Peaksid olema kokku lepitud videotunni reeglid (õpilane ei söö tunnis, teised pereliikmed ja koduloomad ei sega teda jne).

Klassijuhatajad tundsid, et töö oli laialivalguv ning pooldati kogu koolile ühise ajakava kehtestamist. Vajatakse ühiseid reegleid, mis reguleeriks, millal on aeg õppida ja millal aeg muude asjadega tegeleda. Õppimise ajal peaksid õpetajad olema kättesaadavad. Klassijuhatajad tõid probleemina välja selle, et õpilased (ja ka lapsevanemad) ei pidanud tähtaegadest kinni. Samas ei teatud, kuidas olukorda parandada. Üks ettepanek oli määrata õpilastele tööde esitamiseks konkreetsed tähtajad, mille eiramisel sisestatakse eKooli mitteamvestatud hinne. Kuna palju toimus suhtlemist e-posti kaudu, nähti vajadust pöörata rohkem tähelepanu viisakusreeglitele ja korrektse e-kirja koostamisele.

Osapoolte ettevalmistamine

Õpetajad tõid välja, et kontaktõppele naastes peaks kohe hakkama valmistuma uueks võimalikuks distantsõppe perioodiks. Igas ainetunnis tuleks läbi viia arvutitunnid, kus harjutatakse läbi kasutatavad digivahendid ja keskkonnad (nt Google Classroom, Opiq), kuidas suhelda kooli postkastis (kuidas käsitleda postkastis olevat rämpsposti), kuidas aru saada eKoolist ja kooli kodulehest jm. Juba kontaktõppe ajal oleks vaja kokku leppida, kuidas toimida distantsõppele minnes, kuna distantsõppe ajal uusi lahendusi kasutusele võtta on kõigile osapooltele kurnav. Pidevalt tuleks arendada ja täiendada nii õpilaste kui ka õpetajate digioskuseid.

Kui sügisel kooli saame, siis peab kindlasti igas aines iga klassiga tegema mõned arvutitunnid, kus harjutatakse läbi vastavas ainetunnis kasutatavad digivahendid ja keskkonnad. Distantsõppe ajal midagi täiesti uut kasutusele võtta on väga kurnav nii õpilastele, vanematele kui õpetajatele.

Vastanud leidsid, et e-õppepäevi võiks kontaktõppe ajal teha regulaarselt (nt paar korda kuus või 1–2 päeva trimestris). Seda mitmel põhjusel, esiteks aitaksid e-õppepäevad õpilastel ja õpetajatel omandatud oskuseid praktikas kasutada ja need ei ununeks. Teiseks aitaks see kontrollida, kuidas õpilased distantsõppega toime tulevad. Kolmandaks leidsid lapsevanemad, et distantsõppe päevadel saavad lapsed puhata. Klassijuhatajad tundsid, et koolitada oleks vaja nii õpetajaid kui ka abivajajaid lapsevanemaid. Lapsevanematel võib olla tahtmine oma last kodutöödega aidata, aga puuduvad oskused seda teha, näiteks ei teata kuidas dokumenti alla laadida. Õpetajatele peaks korraldama täiendavaid arvuti kasutamise koolitusi, kus pööratakse suuremat tähelepanu õpilastele määratud tööjuhendite arusaadavusele või üheselt mõistmisele. Kui tööjuhend on liiga keeruline, võib see pärssida õpilase õppetöös osalemist. Muuhulgas võivad täiendavad koolitused soodustada ka rohkemate videotundide toimumist.

Vajalike meetodite/vahendite tagamine

Klassijuhatajate hinnangul peab läbi mõtlema, kuidas tagada kõigile õpilastele piiramatu internetiühendus ning töökorras arvuti koos mikrofoni ja kaameraga.

Seda ma ei oska öelda, kuidas ja mis vahenditega korraldada, aga igal perel kus on koolilaps peab distantsõppe korral olema kodus töökorras internetiühendusega arvuti koos kaamera ja mikrofoniga.

Kool peaks õpetajatele tagama tugispetsialistide abi kättesaadavuse, kuna kevadine periood näitas nende toe olulisust. Klassijuhatajad tundsid, et tugispetsialistide abi on oluline „raske“ klassi puhul ning töömahuka tundide ettevalmistamise ja materjalide loomise etapis. Lisaks on vaja

leida inimesed, kes annaksid mahajäänud õpilastele õpiabi, kuna lapsevanemad soovivad uuel distantsõppe perioodil, et nende roll laste õpetamises väheneks.

Kuna distantsõppe õhinat sügisel enam ei taasta, tahavad vanemad kindlasti et nende roll laste õpetamises väheneks. Kas meil on inimesi, kes tahaksid anda hädalistele õpilastele reaalselt õpiabi?

Klassijuhatajale antud tagasisides sooviti rohkem videotunde, kuid samas tundis üks vastanu, et tema eelistaks klassijuhataja videotundidele reaalselt tundi koolis, kuhu kutsuks korraga väiksema grupi õpilasi.

Väiksem koormus ning rohkem koostööd ja suhtlemist

Vastanud tõid välja, et tuleks mõelda kodutööde andmise vajadusele. Kodutöid tuleks anda pigem vähem ja sealjuurest arvestada laste eripäradega.

kõik õpetajad peaksid ühtmoodi aru saama juhtkonna saadetud kirjadest, kus öeldakse, et pigem vähem, kindlasti mitte rohkem. Keeruline on õpilastele ja vanematele pidevalt selgitada (ise proovides mõista õpetajaid), mis õpilased päevade kaupa õppima peavad.

Koormust aitaks vähendada erinevate ainete lõimimine, mida üks vastanu soovis rohkem näha.

Õpilased tundsid puudust rühma- ja ühistöödest, seda probleemi võiks samuti saada lahendada ainete lõimimisega. Aineõpetajatele peaksid kättesaadavad olema kõikide õpetatavate laste vanemate kontaktid, et õpetaja ise saaks nendega ühendust võtta, mitte ei peaks suhtlemine käima läbi klassijuhataja. Lisaks tundsid vastanud, et ka õpetajatel oli keeruline ja olukord hakkas mõjutama näiteks silmanägemist, mistõttu peaksid nad end hoidma.

2.3 Ettevalmistus sügiseseks distantsõppeks

Eriolukorra tekkides pidid haridusasutused tegutsema kiirelt, et hoolimata ühiste juhendite puudumisest saaksid kiirelt paika kooli põhimõtted distantsõppel tegutsemiseks. Planeerimise etapis töötati juhtkonna poolt välja põhimõtted, millest lähtuda distantsõppe läbiviimisel.

Peamisteks põhimõteteks olid kevadisel perioodil ülesannete vahendamiseks eKooli kasutamine, 1.–4. klassi õppeainete lõimimine, hindamise ümberkorraldamine, klassijuhataja suhtlus lapsevanemaga ja distantsõppe jaoks vajalike vahendite tagamine õpilastele.

Juba uue õppeaasta alguses oldi valmis uueks distantsõppe perioodiks kuna polnud välistatud vajadus õpe uuesti ümber korraldada. Võrreldes kevadise distantsõppe perioodiga, mis tuli väga äkki ja kus otsustamine toimus käigu pealt, jõuti sügiseseks perioodiks ette valmistuda ja põhimõtted olid juhtkonna nõupidamistel läbi arutatud. Kevadisest perioodist õpiti palju ja

arvesse võeti lastevanemate ja aineühenduste tagasisidet, mille tulemusel näiteks koostati 5.–9. klassile oma tunniplaan. Uus tunniplaan koosnes paaristundidest, seega toimus õpilasel päevas vähem erinevaid ainetunde. Lisaks viidi läbi rohkem videotunde ja soositi õppeainete lõimimist. Sügiseste põhimõtete järgi eraldi kodutöid ei antud ning tunnitöö esitamiseks anti ette tähtaeg. Lastevanemad soovisid, et e-õppepäevad jätkuksid uuel õppeaastal kindla sagedusega – kool võttis seda kuulda ning alates septembrist hakkasid need toimuma iga nädal. Neid korraldati kolmandas kooliastmes, reeglina nädala teisel poolel ja igale lennule nähti ette üks e-õppepäev nädalas. Maha jäänud õpilastel oli e-õppepäeva asemel siiski ette nähtud kooli tulla, et õpetajad saaksid nendega individuaalsemalt tegeleda. 1.–4. klassile rakendati õppetöös rohkem üldõpetust, ehk õpetaja sai ise otsustada, mis päeval millise õppeainega tegeleb. Tänu kevadisele kogemusele osati sügisese distantsõppe põhimõtted detailsemalt koostada. Selliste küsimustega, mis ei olnud põhimõtetega reguleeritud, tegeleti jooksvalt õppenõukogudes. Täpsem tabel Võru Kreutzwaldi Kooli distantsõppe põhimõtete kohta kevadisel ja sügisel perioodil on esitatud lisas 1.

2.4 Sügisese distantsõppe korraldus

Järgmise sammuna koguti samuti andmeid kahelt valimilt. Lastevanematelt ja klassijuhatajatelt uuriti, kuidas nende hinnangul saadi hakkama sügisese distantsõppe perioodiga, mis kestis 25.09.–02.10.2020. Mis läks hästi, mis halvasti ja mida järgmisel korral võiks teistmoodi teha. Õpilastelt jällegi tagasisidet ei küsitud, kuid nende arvamused jõudsid kaudselt töösse läbi klassijuhatajate ja lapsevanemate tagasiside. Seekord koguti lastevanematelt tagasisidet intervjuu vormis. Klassijuhatajate tagasisidet koguti sarnaselt eelmisele korrale veebi teel.

2.4.1 Valim

Saamaks hinnanguid sügisese distantsõppe perioodi õnnestumise kohta, koguti andmeid kahelt valimilt. Esimese neist moodustasid kümme mugavusvalimi (Tartu Ülikool, s.a.b) põhjal valitud lapsevanemat, keda intervjueriti. Kõige enam olid nõus intervjuud tegema üheksanda klassi õpilaste emad, keda oli kokku kolm. Kaks intervjuud tehti kaheksanda klassi, üks intervjuu seitsmenda, viienda, neljanda, kolmanda ja esimese klassi õpilaste lastevanematega. Teise, ettekavatsetud valimi (Tartu Ülikool, s.a.a), moodustasid 15 Võru Kreutzwaldi Kooli 5.–9. klasside klassijuhatajat, kellest üheksa vastas küsimustikule.

2.4.2 Andmekogumine

Kümnelt lapsevanemalt küsiti tagasisidet intervjuu vormis. Intervjuu on tegevusuuringus levinud andmete kogumise viis, mille eesmärk on saada aimu intervjueeritava kogemusest (Löfström, 2011). Intervjuud viidi läbi 02.11.–08.12.2020., vabatahtlikele vastajatele tagati konfidentsiaalsus ja vastajad lisati magistritöösse anonüümsetena. Intervjuudes kasutati samasuguseid väiteid, mille kohta kool küsis hinnangut lastevanematelt pärast kevadist distantsõppe perioodi.

Intervjueeritavale esitati väide ning lasti tal seda hinnata etteantud skaala alusel („Ei ole üldse nõus“, „Ei ole päris nõus“, „Pigem nõus“, „Olen täiesti nõus“, „Ei oska öelda“) ja kommenteerida. Kirjalikult märgiti üles vastus, mis sobis lapsevanemale kõige paremini ning kokkuvõtvalt kommentaarid, mis kajastasid tema mõtteid sügise distantsõppe kohta. Vastused varieerusid suuresti, koosnedes sisult paarisõnalisest vastustest kuni pikemate arutlusteni.

Klassijuhatajatel paluti 2020. aasta oktoobris täita veebi teel sama küsimustik („5.–9. klasside klassijuhatajate kokkuvõtte distantsõppe perioodil“) uuesti, kuid sedakorda sügise distantsõppe perioodi kohta. Küsimustik koosnes kolmest avatud küsimusest: „Mis läks hästi?“, „Millised olid raskused?“, „Mida vajame, et järgmisel korral sujuks töö paremini?“ ja see saadeti klassijuhatajatele e-posti teel. Vastuseid ei seostatud isikutega.

2.4.3 Andmeanalüüs

Intervjuude tulemuste analüüsimisel kasutati kirjeldavat statistikat ja kvalitatiivset induktiivset sisuanalüüsi. Intervjuude põhjal tehtud märkmed loeti korduvalt üle, sarnased mõtteavaldused koondati ja analüüsiti neid. Klassijuhatajate vastuseid analüüsiti kvalitatiivse induktiivse sisuanalüüsi meetodil. Seda moodust kasutatakse kvalitatiivsete andmete najal järelduste tegemiseks (Õunapuu, 2014). Kvalitatiivne sisuanalüüs võimaldab keskenduda teksti peamistele tähendustele ja võtta arvesse ridade vahele peidetut ning induktiivse lähenemisega tuleb esile kvalitatiivse sisuanalüüsi üks tugevus – uurimuses osalejate maailma mõistmine ning nende tõlgenduste ja tähendussüsteemide uurimine (Kalmus *et al.*, 2015).

Klassijuhatajatele suunatud küsimustike vastuste sisuanalüüsiks kasutati QCAmapi keskkonda, kuhu sisestati küsimused ja laaditi küsimustike vastused. Vastused loeti mitu korda põhjalikult läbi ja tähenduslikele tekstilõikudele ja/või lausetele anti koodid (kasutati induktiivset kodeerimist avatud koodidega), mida vajadusel protsessi käigus ümber nimetati. Koodide

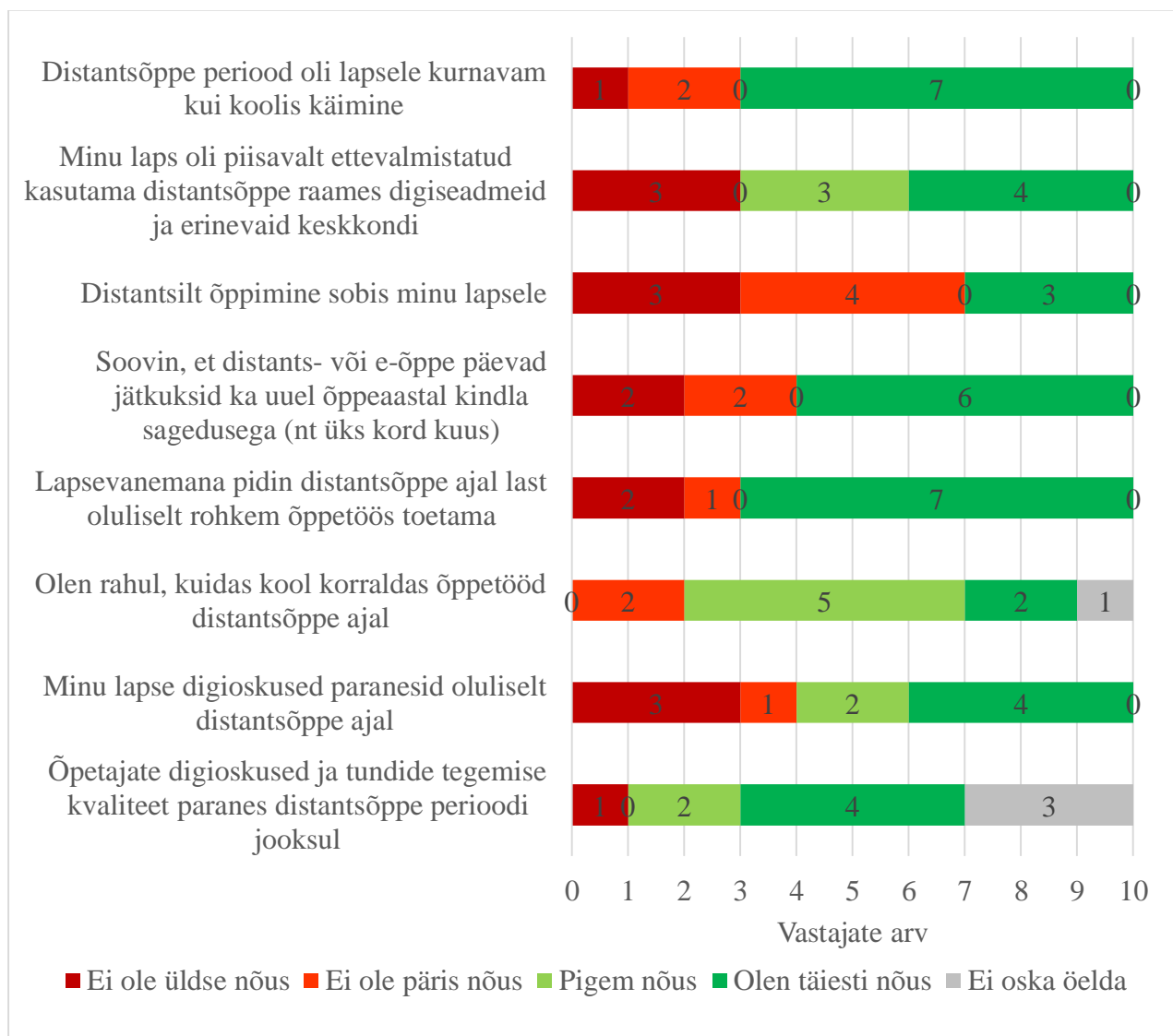
sõnastamisel peeti silmas, et neid ei moodustuks liiga palju. Pärast tekstide läbitöötamist koondati koodid sarnaste tunnuste põhjal kategooriatesse.

2.4.4 Analüüsi tulemused

Lastevanemate hinnang

Sügisese perioodi lastevanemate intervjuude tulemused on kokkuvõtlikult esitatud joonisel 2.

Tulemustes on kokku võetud intervjuudest pärinevad arutelud, jättes välja isikute nimed jm andmed, mida saab konkreetsete isikutega seostada.

Joonis 2. Lastevanemate tagasiside õppetöö kohta sügisese distantsõppel.

Jooniselt on näha, et üldiselt jäid lapsevanemad rahule oma laste ettevalmistuse tasemega, seitse vastanut kümnest olid täiesti nõus või pigem nõus sellega, et laps oli piisavalt ettevalmistatud kasutama distantsõppe raames digiseadmeid ja erinevaid keskkondi. Tegu oli vanema kooliastme õpilaste vanematega. Kolm vastanut, kes ei olnud väitega nõus, olid noorema astme õpilaste lapsevanemad, kes pidid oma lapsi digiseadmete kasutamisel palju abistama. Üks 4. klassi õpilase lapsevanem leidis, et tema laps võis olla ettevalmistatud, aga tema vanemana ei olnud pädev oma last aitama.

Kuus vastanut leidsid, et õpilaste digioskused paranesid distantsõppe ajal veelgi, peamiselt seetõttu, et lapsed olid sunnitud erinevaid vahendeid ja keskkondi kasutama ja seeläbi neid tundma õppima. Kui vastati, et ei paranenud, põhjendati seda vanema astme puhul sellega, et juba varasemalt omati piisavalt häid oskuseid ja noorema astme puhul sellega, et laps vajab ikka vanemate abi, et kõigis erinevates keskkondades suuta orienteeruda.

Õpetajate digioskuste ja tundide tegemise kvaliteedi paranemisega distantsõppe perioodil oldi nõus või pigem nõus (N= 6), kuigi sellele küsimusele oli lastevanematel kõige keerulisem vastata – kolm vastanut ei osanud arvamust avaldada. Väitega nõus olivad põhjendasin oma arvamusi sellega, et kuna oldi sundolukorras, pidi asjaga rohkem tegelema ja saadi pädevamaks. Leiti, et tundide läbiviimise kvaliteet paranes nähtavalt ja palju viidi läbi videotunde.

Kuigi suurem osa intervjuueritavatest (N= 7) olid üldjoontes rahul sellega, kuidas kool distantsõppe ajal õppetööd korraldas, leidsid vaid kolm vanema astme õpilase lapsevanemat, et distantsilt õppimine sobis nende lastele. Neil õpilastel olid head tulemused ja ei tekkinud võlgnevusi. Raske oli õpilastel, kes ei oska end juhtida või ei tule üksi õppimisega toime. Lapsevanemad said aru, et koolil oli keeruline antud olukorras kõiki osapooli rahuldavat olukorda saavutada, rahul oldi õpetajate toega ja toidupakkide jagamisega. Aga leiti, et videotunde oleks võinud rohkem olla ja tunniplaani muuta, et koolipäev ei oleks nii pikk. Noorema kooliastme lapsevanemad sooviksid, et leitaks võimalusi nooremate õpilastega distantsõppe ajal kontaktõppe tunde läbi viia uute teemade seletamiseks või järele aitamiseks. Üks lapsevanem ei osanud oma rahulolu õppetöö korraldamisega seoses kommenteerida, kuna puudus kogemus teiste koolide pakutuga ja üks lapsevanem ei osanud täpselt öelda, mida võiks muuta – „*Võiks kuidagi parem olla*“.

Seitse vastanut tundsid, et distantsõppe periood oli lastele kurnavam kui koolis käimine ja lapsevanematena pidid nad distantsõppe ajal oma last õppetöös oluliselt rohkem toetama.

Algklasside õpilastel kulus väga palju aega õppimisele ja kodustes tingimustes oli keeruline õppetööle keskenduda, nemad vajasid kõige enam lastevanemate tuge. Välja toodi, et uute teemade ja peatükkide läbi töötamine oli kõige raskem. Ka vanema astme õpilastele mõjus olukord väsitavalt, kuna õppida anti väga palju, kuid lapsevanemad ei pidanud last õppetöös nii palju aitama. Üks vanema astme õpilase lapsevanem, kes leidis, et tema laps sai distantsõppe ajal kodus imeliselt hakkama, möönis, et laps eelistas koolis olemist ja sõpradega koos aja veetmist.

Kuus vastanut soovis, et distants- või e-õppe päevad jätkuksid ka uuel õppeaastal kindla sagedusega, näiteks kord kuus või nädalas. Peamine põhjus selleks oli õpilaste omandatud digioskuste säilitamine ja nende parandamine. Lisaks toodi välja ka, et see aitaks laste arvukust koolis nädala peale hajutada. Vastanud, kes ei soovinud distants- või e-õppe päevade jätkumist, tõid põhjuseks lapse ebapiisava ettevalmistuse ja arvutioskuste puudumise (mis tähendab, et lapsevanem peab oma last õppetööga aitama) või lihtsalt oma veendumuse: „*Ei. Olen endiselt seda meelt, et kool võiks jätkuda tavapäraselt ja vähema kasutada erinevaid õpikeskkondi.*“.

Klassijuhatajate hinnang

Mis läks hästi?

Esimese küsimusega sooviti teada, mis läks klassijuhatajate hinnangul sügisel (teisel) distantsõppe perioodil hästi. Andmeanalüüsi tulemusel moodustus neli kategooriat: 1) üldine rahulolu hakkamasaamisega, 2) rahulolu koolipoolsete meetoditega/vahenditega, 3) kasu kevadistest kogemustest, 4) olukorra sobivus vanema astme õpilastele.

Üldine rahulolu hakkamasaamisega

Vastustest selgus, et klassijuhatajad olid oma klasside õppetööga üldiselt rahul ja õpilased said hästi hakkama. Möönati küll, et õppetöö tempo oli aeglasem kui kontaktõppe ajal, aga võlgasid ja mahajäämusi ei tekkinud. Kui õpilane soovis iseseisvat töö teha, siis saadi häid tulemusi, kuna võimalik oli kasutada abimaterjale. Lisaks meeldis vastanutele, et õpilased suhtlesid probleemide tekkides õpetajaga kirja teel.

Õpilased, kes võtsid vaevaks iseseisvalt tööd teha, said väga häid tulemusi, sest kasutada võis/sai abimaterjale.

Rahulolu koolipoolsete meetoditega/vahenditega

Mitmed klassijuhatajad tõid positiivsena välja rohkemate videotundide toimumise ja neis osalemise. Kõik tunnid toimusid videotundidena ja kevadise distantsõppe perioodiga võrreldes osalesid õpilased neis paremini. Videotundides oli võimalik õpilastele jagada tööülesannete täitmiseks täpsemaid selgitusi ja õpilased said kiirelt küsida lisaküsimusi. Kui videotundides jõuti ettenähtud ülesanded ära teha, siis eraldi koduseid ülesandeid ei antud ning see vähendas nii õpilaste kui ka õpetajate töökoormust.

Kuna kõik tunnid toimusid veebitundidena, üllatas see, et enamus õpilasi võttis nendest osa.

Toodi välja kindla päevakava ja uue tunniplaani sobivus distantsõppe perioodi. Võimalik, et kindla päevakava olemasolu aitas kaasa ka kodutööde õigeaegsele laekumisele. Klassijuhatajate hinnangul aitas päevakava õpilastel paremini oma päeva korraldada ja paaristunnid olid hea lahendus, kuna õpilased said rohkem ühte õppeainesse süveneda (vähem ümberlülitusi) ning jõudsid ettenähtud ülesanded ära teha ja õpetajale saata. 1.–4. klasside klassijuhatajatele sobis, et nad said oma päevakava koos õpilastega ise kokku leppida.

Paaristunnid sobisid, sest hoolsad lapsed jõudsid kõik ülesanded kahe tunni jooksul ära teha ja mulle saata.

Kasu kevadistest kogemustest

Sügisese klassijuhatajate küsitluse vastustest selgus, et tänu kevadisele distantsõppe perioodile olid nii õpilastel kui ka õpetajatel kogemused, mis aitasid sügisese distantsõppe perioodiga paremini hakkama saada. Õpilased olid olukorraks paremini valmis kui kevadel, mil kõigil polnud arvuteid ja oskusi sellega tööd teha. Keskkonnad, milles töötada (nt Classroom ja opiq.ee), olid juba tuttavad ja selgemad ning oli ülevaade vajaminevatest nutiseadmetest.

Classroomi ja opiq.ee keskkonnad on saanud selgemaks nii õpilastele kui õpetajatele. Vanema astme õpilastest leidsid paljud, kellel on iseseisva õppimise oskused, et distantsõpe on parem kui kontaktõpe, kuna siis saadakse ise oma aega planeerida, hiljem ärgata ja paremini keskenduda.

Pooled klassi õpilased arvavad, et distantsõpe on parem, kui koolis käimine. Kogemus näitab, et nad oskavad oma aega planeerida ja on põhjalikud.

Millised olid raskused?

Teise küsimusega sooviti teada, millised olid klassijuhatajate hinnangul sügisesele distantsõppe perioodil esinenud raskused. Andmeanalüüsi tulemusel moodustus neli kategooriat: 1)

õpiraskustega õpilased ja suur koormus, 2) vajalike oskuste/teadmiste/vahendite puudumine, 3) kontaktõppe eelistamine, 4) uute meetodite/vahendite ebasobivus.

Õpiraskustega õpilased ja suur koormus

Üheks suurimaks probleemiks kujunesid klassijuhatajate hinnangul taaskord õpiraskustega, "laisad ja lohakad" õpilased ning õpilased, kellel puudus iseseisva töötamise oskus ja/või kodune tugi. Vastanud leidsid, et üksikud õpilased ei saanud aru, et distantsõppe ajal on vaja ka õppida ning töid teha. Neil õpilastel tekkis võlgnevusi, mis mõnel juhul kuhjusid. Ühe klassijuhataja hinnangul on õpilaste enesejuhtimise oskus (suutlikkus end motiveerida ja oma õppetööd korraldada) enamasti väike ja mitmel korral toodi välja õpilaste sisse magamise probleem. Klassijuhatajate hinnangul tekkisid trotslikud õpilased, kes ei osalenud tundides, tuues põhjuseks selle, et nad ei viitsinud. Vastanud leidsid, et kui lapsevanemad olid tööl ja õpilased kodudes üksi, võimendasid probleemid üksteist, sest siis ei jõutud õigeaegselt videotundidesse, lastel puudus iseseisva töötamise oskus ja kodused tööd jäeti laiskusest või oskamatuses tegemata või esitamata. Vastanud pidasid lastevanemate rolli distantsõppel väga suureks ja kui lapsevanemad ei osanud või ei suutnud (nt suure töökoormuse tõttu) oma lapsi toetada ja aidata, siis oli vastanutel õpiraskustega õpilastega keeruline töötada. Nad tundsid, et õpiraskustega õpilastega tegelemine suurendas oluliselt klassijuhatajate koormust.

Raskusi valmistab ka nende õpilaste tagantorkimine, kes iseseisvalt ei suuda töötada. Suhtlemine nii õpilase kui perega, sest nüüd on seda distantsõpet olnud nii palju, et mõne perega on neid vestlusi peetud juba väga pikalt.

Kui positiivsena toodi välja, et päevakava ja uus tunniplaan sobis distantsõppesse, siis leidis ka klassijuhatajaid, kes arvasid vastupidist. Tunti, et nii õpilaste kui ka õpetajate töökoormus ja ajakulu õppetööga tegelemiseks olid suuremad kui kontaktõppe ajal. Õpetajate tööpäevad kujunesid väga pikaks ja väsitavaks, kuna tunnid kestsid kaua (mille vältel pidi arvuti taga istuma), siis pidi kontrollima õpilaste töid ja tulemused veel eKooli sisestama. Väga palju aega kulus tööde kontrollimisele, sest tavaoludes ei kontrollita igas tunnis kõikide õpilaste töid.

Kui viimane tund algas kell 15, siis tööpäev venis ikka väga pikaks, alles siis sai hakata läbi vaatama õpilaste töid, need tuleb ju ühekaupa üle vaadata ja tulemused sisestada ekooli, see kõik on väga ajamahukas.

Klassijuhatajad tundis, et õpilaste päevad kujunesid samuti pikaks. Ühe 8. klassi (kus ei esinenud kummalgi perioodil õpiraskuseid) klassijuhataja nägi kevadise ja sügisese distantsõppe perioodi vahel olulist erinevust – kui kevadel tegi enamus õpilasi koolitöö ära 2–3 tunni jooksul ja oma

ülejäanud päev saadi ise planeerida, siis sügisel lõpetati koolipäev nelja paiku pärastlõunal, pärast mida pidi tegelema huvihariduse ülesannetega.

Vajalike oskuste/teadmiste/vahendite puudumine

Klassijuhatajad tõid välja selliste probleemide esinemise, kus õpilased ei osanud õigesti keskkondades töid esitada ja saatsid need näiteks õpetaja e-mailile, mis tegi hindamise keerulisemaks ja tööd olid ebamugavalt erinevates kohtades laiali. Vastanud tõid välja ka seda, et õpilastel puudusid vajalikud vahendid, näiteks polnud kõigil mikrofone, seega ei saadud videotunnis kaasa rääkida, kuigi õpetajat kuuldi. Palju kasutati kodudes telefone, millel pole nii palju võimalusi kui arvutil ja kõigil ei olnud korralikult töötavat internetiühendust. Lisaks esines õpilasi, kellel puudusid lihtsalt piisavad arvutikogemused veebitundides osalemiseks.

Klassijuhatajad puutusid kokku ka väiksemate probleemidega, näiteks ei avanenud failid.

Nii mõnigi õpilane ei oska töid esitada Classroomis, saadetakse emailile, mis teeb hindamise väga keeruliseks ja sel juhul on ka tööd erinevates kohtades.

Kontaktõppe eelistamine

Klassijuhatajad tõid välja, et õpilased igatsesid omavahelist vahetut suhtlemist ja vahetunde ning isegi õpetajatega vahetut suhtlemist, kuna vahepeal oleks soovitud õpetaja käest lisainfot küsida. Vastanute hinnangul oli osadel õpilastel raske üksinda õppida ja kui lapsevanemad ei osanud või ei suutnud oma lapsi aidata, tekkisid neil probleemid. Klassijuhatajad tundsid, et mõnede õpilaste jaoks oli distantsõppe periood stressitekitav olukord.

Üksi õppida oli raske, mõned olid päriselt stressis.

Uute meetodite/vahendite ebasobivus

Nagu eelpool mainitud, ilmnes vastustest, et paljudele (õpetajatele ja ka õpilastele) ei sobinud distantsõppe perioodiks kehtestatud tunniplaani. Vastanud tundsid, et lisaks päeva pikaks venitamisele, oli uut tunniplaani raske jälgida ja mõned tunnid algasid liiga hilja. Õppepäev algas kell üheksa, tund algas igal täistunnil ja kestis 45 minutit ning vahetundide kestvus erines tavapäraest vahetundidest. Toodi välja, et raske oli terve päev kodus olla ja olenemata enesetundest jälgida kellaaegu, millal peab arvuti taga istuma.

Minu tööd uus tunniplaani eriti ei kergendanud, ikka läks terve päev arvuti taga ära. Õpilased ei osanud uue tunniplaani kohta midagi erilist öelda.

Kevadise perioodi tagasisidena sooviti rohkem videotunde, mida sügisesel perioodil ka tehti. Enamus tunde toimusid videotundidena. Paljud klassid andsid sellisele korraldusele positiivset tagasisidet, aga leidis ka neid, kelle jaoks muutusid need koormavaks. Oli klassijuhatajaid, kes tõid välja, et nende klassid väsisid videotundidest ära, kuna 9.00–15.00 algas peaaegu iga täistund videotunniga. Õpetajate jaoks võis videotunni läbiviimine keeruline olla, kui õpilased kaameraid ei avanud ja õpetaja pidi musta ekraaniga suhtlema. Vastustest ilmnes veel, et mõnda teemat, näiteks grammatikat, oli veebi teel raske seletada. Lisaks toodi näide, et kui õpetajal oli kodus kaks kooliealist last, siis oli kõigil kolmel inimesel korraga videotunni tegemine raskendatud. Tunti ka, et alati ei täitnud videotunnid eesmärki, sest keskenduti ülesannete kontrollimisele, mitte seletamisele.

Videotunnid olid tihti vaid ülesannete kontrollimine mitte seletamine./ videotundides õpilased ei avanud kaameraid ning nn musta ekraani taga on väga keeruline suhelda

Mida vajame, et järgmisel korral sujuks töö paremini?

Kolmanda küsimusega sooviti teada, mida oleks klassijuhatajate hinnangul vaja, et järgmisel distantsõppe perioodil sujuks töö paremini. Andmeanalüüsi tulemusel moodustus kolm kategooriat: 1) ühiste reeglite, juhiste, juhendite ja motivatsioonimehhanismide kehtestamine, 2) osapoolte ettevalmistamine ja vajalike vahendite tagamine, 3) väiksem koormus.

Ühiste reeglite, juhiste, juhendite ja motivatsioonimehhanismide kehtestamine

Seoses videotundidega toodi välja neis osalemisega seotud reeglite olemasolu olulisust, kuna õpilased ei soovinud või ei saanud end kaameras näidata ja/või kaasa rääkida ning tänu sellele ei saanud õpetaja kindel olla, kas õpilane realselt osales õppetöös või tegeles muude asjadega. Õpetajad soovivad kindlaid videotundide reegleid, nt kas kaamera ja mikrofoni on soovituslikud või peavad kindlasti olema olemas ja kas videotunnist osavõtt on kohustuslik või mitte jmt. Vaja oleks juhtkonna poolt esitatud veel selgemaid seisukohti, korraldusi ja tööjuhendeid, muuhulgas, mis tagajärjed on õpilaste õppetöös mitteosalemisel. Vastanud leidsid, et tuleks leida viis, kuidas motiveerida õpilasi tähtaegadest kinni pidama ja aktiivselt õppetöös osalema.

Tuleks nõuda, et õpilasel on kaamera sisse lülitatud. Mõnikord selgus, et laps nagu osales tunnis, aga ei vastanud midagi. Hiljem ütles, et käisin korra eemal, aga tegelikult ei teadnud tunnist midagi.

Sooviti konkreetseid reegleid ka kasutatavate keskkondade kohta. Kuna erinevate keskkondade vahel on keeruline orienteerida, soovitakse pigem, et kõik tööd tuleks esitada ühte keskkonda.

Osapoolte ettevalmistamine ja vajalike vahendite tagamine

Õpilaste digioskuseid olid kohati nullilähedased, mistõttu soovisid klassijuhatajad, et kontaktõppe ajal viidaks keskkondade ja arvuti kasutamise õppimiseks läbi „harjutamise tunde“. Klassijuhatajad leidsid, et õpilased ja õpetajad vajavad aega ja võimalusi enesetäiendamiseks, eelkõige eesmärgiga täiendada oma arvuti- ja digioskuseid (arvutitunde/koolitusi). Nii õpilastele kui õpetajatele võiksid distantsoõppe perioodil olla ette nähtud enesetäiendamise päevad ning õpetajatele tuleks pakkuda tuge ja koolitusi, kuidas õppeprotsessi tulenevalt olukorrast edukalt üles ehitada.

Pakkuda õpetajatele tuge/koolitusi, kuidas õppeprotsessi teismoodi üles ehitada, mitte harjumuspäraseid meetodeid rakendada.

Klassijuhatajad tõid välja, et tuleks leida ka viisid, kuidas tagada õpilaste kodudes aegsasti tehniliste vahendite (nt kaamera ja mikrofoni) ja piisavalt kiire Interneti olemasolu, lisaks on ka õpetajatel korralikku töökohta vaja.

Väiksem koormus

Klassijuhatajad tundsid, et õpetajaid peaks rohkem teavitama, et õppemahu ja kodutööde hulga üle ei pingutataks (anda pigem vähem), kuna õpilaste koolipäevad võivad väga intensiivseks kujuneda ja iseseisev õppimine on raskem. Vastanud tõid välja, et koolis lepiti distantsoõppe alguses kokku, et e-õppe päeval teevad õpilased tunnitöid ja ekstra koduseid töid ei jäeta, aga sellest kokkuleppest ei peetud kinni ja nii mõneski aines anti lisaks tunnitööle ka kodutöö.

Õpetajate veel nõudlikum teavitamine, et õppemahuga ei pingutataks üle. Sellest olen rääkinud korduvalt aga tulutult. Kui õpilasel on 6 nn pärisaine tundi (mitte kunst, käsitöö, kehaline, muusika) siis on päev väga-väga intensiivne.

Leiti, et kõiki tunde ei pea tegema videotundidena, eriti vanema astme hästi hakkamasaavate õpilaste hulgas, sest see on õpilastele veel koormavam kui õpetajatele. Õpetaja näeb klassi edasijõudmist ja saab videotunde teha vajaduse korral.

Kui klass saab hakkama, siis pole kõigis õppeainetes videotunde vajagi nii suurtel õpilastel.

Leiti, et kuidagi tuleks õpetajate töökoormust vähendada ja sellisel kujul tunniplaani, nagu sügisesel distantsoõppe perioodil kasutati, ei oleks järgmisel korral vaja, kuna see venitab ja pikendab koolipäeva.

Ei ole vaja kunstlikult päevi pikendada.

Toodi välja, et õpilastele sobisid rohkem kokkuleppelised tunnid aineõpetajatega ning oskusained (kehaline, muusika, kunst jt) võiksid tunniplaani välja jääda, kuna distantstõppel on nende ainete iseseisev omandamine väga keeruline.

Sellised ained, nagu kehaline, muusika, kunst, käsitöö, puutöö - need võiks tunniplaani välja jääda, sest õppetöö omandamine üksi õpilastel on ikkagi väga raske (pean silmas just neid õpilasi, kes tahavad, et asjad oleks korras ja kõik kodutööd tehtud)

Tunniplaani seoses arvati veel, et reedeseid päevi võiksid olla lühemad, kuni kella üheni.

Sügisel distantstõppe perioodil tunti, et õpetaja koormus suureneb sellega veelgi, et ta peab vastutama õpilase õppetöös osalemise eest. Seda aitaks vähendada selgemad ja konkreetsemad koolipoolsed reeglid.

Juhtkonna poolt peaks õpilastele jagatama natuke „karmimaid sõnu“ mitteosalemise,- mittetegemise eest. Praegusel juhul on rida laiskasid, kes midagi ei karda. Õpetaja justkui üksi vastutab ja saab tööd juurde, sest last peab ju kaitsma.

Mainiti veel, et säilitama peaks tervise ja rõõmsa meele, ehk ennast tuleks hoida.

3. Arutelu

Distantstõppe esimesed perioodid Võru Kreutzwaldi Koolis 2020. aastal näitasid, millised olid esialgsed väljakutsed olukorras, kus traditsiooniline kontaktõpe ei olnud võimalik, õpe oli õppijakeskne ja palju pidi kasutama digivahendeid. Samas sai ka teada, millised on klassijuhatajate ja lastevanemate hinnangul sellise õppevormi positiivsed küljed või millega Võru Kreutzwaldi Koolis hästi hakkama saadi. Käesoleva töö koostamise ajal mindi Võru Kreutzwaldi Koolis distantstõppele üle ka kolmandal korral (11.12.2020–10.01.2021) ja ei ole välistatud, et seda juhtub tulevikus veelgi. Uuringu tulemuste põhjal tehtud soovitusi ja ettepanekuid saab kasutada Võru Kreutzwaldi Koolis järgnevatel võimalikel distantstõppe perioodidel, et kooli valmisolekut ja õppetöö sujuva kulgemise tõenäosust veelgi suurendada ning areneda üha edukamini toimiva distantstõppe süsteemi poole. Lisaks kontaktõppes, et õpetajaid, õpilasi ja lastevanemaid distantstõppeks võimalikult hästi ette valmistada. Järgnevalt on esitatud soovitusid ja ettepanekud Võru Kreutzwaldi Koolile järgmiseks võimalikuks distantstõppe perioodiks, mis on koostatud töö tulemuste põhjal ning nende üle on arutletud varasemate uuringute valguses.

Luuu tingimusi ennnastjuhtiva õppija kujunemiseks – pöörata rohkem tähelepanu eneseregulatsiooni ja enesejuhtimise võimekuse arendamisele alates algklassidest.

Klassijuhatajate hinnangul sobis distantstõppe paljudele (eriti vanema astme) õpilastele, kes said

ise oma õppimistempot valida, aega planeerida ja kauem magada. Ka paljud vanemad leidsid, et distantsilt õppimine sobis nende lastele (sealjuures pigem vanema astme õpilastele). Neid tulemusi toetavad varasemad uuringud, näiteks Darling-Hammond jt (2020) väidavad, et õpilased on edukamad kui nad saavad õppida omas tempos, endale sobival ajal ja endale sobivate meetoditega. Lauristini jt (2020) tulemustest selgus, et õpilaste toimetulekut distantsõppe ajal hindasid positiivselt pigem vanemas astmes õpetavad ning juba varasemalt enda ja õpilaste enesejuhtimise võimekusega tegelejad. Lisaks tõid Lauristin jt (2020) uurimuses osalenud vanema astme õpilaste vanemad välja, et lastele sobis distantsõpe isegi paremini kui kontaktõpe ning lastevanemate jaoks oli positiivne õpilaste võimalus kasutada oma aega paremini ja kokkuhoidlikumalt (eriti seoses transpordiga), valida sobivam õppimistempo, süveneda õpitava sisusse rohkem ja planeerida õppetööd individuaalselt. Lauristini jt (2020) uuringu järgi arvasid pooled lapsevanematest (sh kaks kolmandikku kolmanda astme õpilaste omadest), et lapsed said enesejuhtimisega hästi hakkama, üldiselt ilma suurema sekkumiseta vanemate poolt.

Samuti ilmnas käesolevast uuringust, et kõige keerulisemaks osutus õpiraskustega õpilaste õppima saamine ning algklasside ja erivajadustega õpilased vajasisid vanemate tuge. Samade probleemidega seisid silmitsi Lauristini jt (2020) uuringus osalenud õpetajad, sealjuures seostasid 10% õpetajatest õpilaste toimetulekut distantsõppel tihedalt kodu toetusega, mida oli eelkõige vaja enesejuhtimise toetamisel. Seega edukaks õppetööks distantsõppel on vajalik, et õpilastel oleks enesejuhtimise ja üksinda õppimise oskus, mille arendamisele tuleks juba varakult tähelepanu pöörata, kuna need oskused ei teki iseenesest ja üleöö. Kuna tulemused näitavad, et distantsõpe sobib pigem vanema kooliastme ja hea enesejuhtimise oskusega õpilastele, tuleks proovida algklasse ja erivajadustega õpilasi hoida võimalikult palju kontaktõppel. Võimalusel anda õpilastele distantsõppe perioodil juhiseid, kuidas olla ennastjuhtiv õpilane. Katsetada võib näiteks kontrollnimekirjadega, kus saab ülesannet lahendades tehtud sammud maha kriipsutada.

Kehtestada koolisiseseelt ühtsed reeglid ja juhendid. Tulemustest ilmnas, et õpetajad tundsid puudust ühiste ja üheselt arusaadavate reeglite ja juhendite järele, et edukalt läbi viia videotunde, suhelda viisakalt e-kirja teel, teada milliste tagajärgedega on õppetöös mitteosalemine või tähtaegade eiramine, ühtlustada kodutööde koormust (pigem vähem kui rohkem) ja sealjuures arvestada laste eripäradega ning korraldada õpiabi. Sarnaste tulemusteni jõudsid ka Lauristin jt (2020), kes tõid välja probleemid videotundides osalemisega (logiti sisse, lülitati kaamera ja

mikrofon välja ning lahkuti arvuti tagant) ning kus õpetajad pidasid oluliseks kõigile ühiste reeglite kokku leppimise töö korralduse, ajaliste nõudmiste, juhendite tegemise, tagasiside ja hindamise ning tehniliste vahendite kasutamise suhtes. Samas tõid Lauristini jt (2020) uuringus osalenud õpetajad välja laste eripäradega arvestamise probleemsed kohad – kuna õpetaja ei tea kelle abiga ja kuidas kodus õpitakse, siis on individuaalne lähenemine keeruline. Seega edukaks õppetööks distantsõppel on vaja ühiste reeglite ja juhendite (sh hindamisele ning videotundide läbiviimisele ja neis osalemisele), mida kõik järgiksid, olemasolu. Sealjuures tuleks vältida kehtestatud reeglite ja juhendite liiga sagedast muutmist ja korraga liiga paljude uuenduste sisseviimist. Lauristini jt (2020) uuringus osalenud õpetajad oleksid kohe distantsõppe perioodi alguses soovinud kokkuleppeid ja selgemaid soovitusi ka üleriiklikult (Sa Innove, HTM poolt), mis puudutavad näiteks juhiseid soovituslike veebikeskkondade, -tundide ja hindamise kohta.

Koolisiseselt kokku leppida ja kasutada võimalikult vähe (aga asjakohaseid) erinevaid digikeskkondi, mis on õpilastele juba varasemast tuttavad. Kuigi lapsevanemad hindasid kõrgelt õpilaste digiseadmete ja -keskkondade kasutamise ettevalmistatust, kasutati nii lastevanemate kui ka klassijuhatajate hinnangul kevadisel distantsõppel liiga palju erinevaid digikeskkondi. Tänu kevadel saadud kogemustele olid õpetajad ja õpilased sügiseseks perioodiks paremini valmis (keskkonnad olid tuttavad, arvutioskused paremad, olemas ülevaade vajaminevatest seadmetest), kuid ka sügisel leidis hulga õpilasi, kes ei osanud hästi arvutit või etteantud keskkondi kasutada. Lauristin jt (2020) jõudsid sarnaste tulemusteni – kasutati liiga palju erinevaid digikeskkondi ning uute oskuste omandamine, keskkondade ja vahendite kasutuselevõtt ning infotulvas orienteerumine võisid olla keerulised nii õpilastele (eriti esimese kooliastme õpilastele) kui ka õpetajatele (sõltuvalt nende digioskustest), mistõttu tuleks koolisiseselt kokku leppida, milliseid keskkondi kasutada. Et õppimise aeg oleks otstarbekas, soovitas eriolukorra kehtestades SA Innove (2020) hoida digikeskkondade ja –vahendite hulk võimalikult väiksena ja võtta kasutusele juba tuttavad keskkonnad. Požogina (2020) juhendis koolidele on samuti rõhutatud, et distantsõppe edukaks kulgemiseks tuleb suhtlemiseks, tagasisidestamiseks ja ülesannete edastamiseks paika panna konkreetsed infovahetuse kanalid. Seega edukaks õppetööks distantsõppel on edaspidi vaja kasutada vähem erinevaid digikeskkondi ja materjale, mis on koolisiseselt kokku lepitud ja soovitatavalt õpilastele juba varasemast tuttavad. Luua võiks lihtsa ja arusaadava süsteemi, kust saab infot kodutööde kohta (mis tehtud, mis tegemata, kuhu neid

laadida jm). Lisaks võiks luua õpetajaid, õpilasi ja lastevanemaid toetava keskkonna, kuhu koondada abimaterjalid ja juhendid (nt eestikeelsed abimaterjalid erinevate rakenduste kasutajatele). Riigipoolsed instituudid võiksid luua ühtsed digiplatvormid ja digiõppevaramu, kus oleksid kõikide koolide tarbeks tasuta kasutatavad videotunnid ja materjalid.

Luua motivatsioonisüsteemid. Klassijuhatajate vastustest ilmnes, et vajadus oli erinevate motivatsioonisüsteemide järele, mis toetaks ka „laisku“ õpilasi, kes eelistasid kaua magada või ei tegelenud sihilikult õppetööga ning võisid „ära kaduda“. Vastanud tõid veel välja, et arvestuslik/mittearvestuslik hindamine ei pruugi enesedistsipliini puudumisel olla piisavalt motiveeriv. Sarnaste tulemusteni jõudsid ka Lauristin jt (2020) – raskusi tekitasid „laisad ja viilijad“, motivatsioonipuuduses õpilased ja õpilased, kellele ei sobinud „sotsiaalne suletus“ ning isegi kui alguses kulges distantsõpe edukalt, väsisid ja tüdisid osad õpilased olukorrast lõpuks ära, tekkis motivatsioonilangus (ilusad ilmad, kooli- ja klassikaaslaste igatsus) ja nende õpilaste jaoks muutus õppimine järjest keerulisemaks. Samuti leiti, et enesedistsipliini puudumisel ei pruugi soovitatud hindamine olla piisav: “Ministeeriumi poolt soovitatud arvestuslik hindamine ei olnud mõne õpetaja sõnul õpilastele piisavalt motiveeriv, kes olid harjunud pingutama ainult hinde pärast.” (Lauristin *et al.*, 2020, lk 21). Seega edukaks õppetööks distantsõppel on vaja mõelda õpilaste motiveerimisele. Passiivse ekraaniaja vähendamiseks soosida aktiivset ja kogemuslikku õpet, mis äratas õpilastes uudishimu. Lisaks soosida rühmatöid (suhelda rühmas nt ZOOM’i või Skype abil) ja anda õpilastele tööde esitamiseks erinevaid võimalusi (kirjalikult, videona vm). Võimalusel teha töid, mis on huvipakkuvad või kasutoovad laiemale ringile (nt tervele kooliastmele või kohalikule kogukonnale), et õpilased näeksid kuidas nende töö pakub huvi ka teistele (võib ka arvata, et tööd tehakse hoolsamini, kui seda laiemal publikuga jagatakse).

Kehtestada distantsõppesse sobiv tunniplaan. Klassijuhatajate kevadistest vastustest selgus, et kogu koolile sooviti ühist päevakava, kuna seda on õpilastele vaja rutiini tekitamiseks. Lisaks arvati, et kindel päevakava võib aidata kaasa kodutööde tähtsaks esitamisele. Sügisel kehtestatud tunniplaan jällegi ei olnud vastanute hinnangul distantsõppesse kõige sobivam. Klassijuhatajad tõid välja, et õpilastele sobisid rohkem kokkuleppelised tunnid aineõpetajatega ja paaristunnid ning osad ained (kehaline, muusika, kunst, käsitöö ja puutöö) võiksid tunniplaanist välja jääda, kuna nende iseseisev omandamine on distantsõppes väga keeruline. Rutiini tekkimise olulisus ja

mõte, et distantsilt on käelisi tegevusi raske juhendada ja hinnata, mistõttu peaks mõtlema oskusainete õppe korraldamise peale, tulid välja ka varasemas uuringus (Lauristin *et al.*, 2020). Seega võib arvata, et edukaks õppetööks distantsõppel on vajalik päevakava/tunniplaani kehtestamine. Sealjuures pidada silmas, et see ei muudaks koolipäeva väga pikaks, soosida paaristunde ja jätta klassiõpetajatele võimalus ise oma õpilastele tunniplaani sobivamaks muuta.

Eelistada videotundide läbiviimist, eriti uute teemade seletamiseks. Lastevanemate kevadistest vastustest selgus, et õpetajatelt oodati rohkem videotunde, sh ettevalmistatud videotunde uute teemade selgitamiseks. Sügisel toimusid tunnid üldiselt videotundidena ja neis osales rohkem õpilasi, aga samas oli perioodi levinuim ettepanek vähendada videotundide hulka, eriti vanemas astmes ja distantsõppega edukalt toime tulevate õpilaste hulgas, kuna klassijuhatajate hinnangul võis see mõlemaid osapooli väsitada. Varasemad uuringud kinnitavad videotundide olulisust. Viira jt (2020) tulemuste järgi oli kõige sagedasem murekoht koolide poolt videoloengute puudumine ja uute teemade õpetamine lastele. Lauristini jt (2020) uuringus said videotunnid positiivset tagasisidet ning on leitud, et hästi korraldatud veebitund võib olla võrdväärne või isegi efektiivsem kui klassiruumis toimuv õpe (Darling-Hammond *et al.*, 2020). Seega edukaks õppetööks distantsõppel on vaja läbi viia videotunde, eriti uute teemade ja ülesannete seletamisel. Sealjuures, kui õpetaja näeb, et videotunnid hoopis koormavad õpilasi (nt vanema astme õpilaste puhul), jätta talle võimalus neid vähem teha.

Tagada õpetajatele erinevaid koolitusvõimalusi. Kuna suurem osa õpetajatest kuulub digitaalsete immigrantide, ehk inimeste hulka, kes pole digitehnoloogiate kasutamisega harjunud (Hoffmann *et al.*, 2014), siis võib arvata, et digivahendite igapäevane kasutamine võis juba iseenesest olla keeruline ja stressitekitav. Klassijuhatajad tundsid, et vajatakse täiendavaid arvuti kasutamise koolitusi, et muuhulgas soodustada ka rohkemate videotundide toimumist. Lisaks digitaalsete oskuste õppimisele sooviti teada kuidas peaks pingsal perioodil säilitama tervise ja rõõmsa meele. Terviseprobleemidest mainiti vaid silmade väsimust, kuid vastustest võib järeldada, et õpetajate üldine stressitase oli tavapärasest kõrgem. Õpetajatele võis raskuseid valmistada korraga mitmes rollis (nt perenaine, ema, abikaasa, väikeklassiõpetaja, klassijuhataja) olemine. Sama probleem toodi välja ka Lauristini jt (2020) tulemustes ning artikli järgi võib arvata, et vaevuseid võis rohkem esineda (nt stress, peavalud, vaimne kurnatus ja liikumisvaegusest

tingitud füüsilised probleemid). Klassijuhatajate enesetäiendamise soov oli oodatav, kuna õpetajate väljaõpe digikeskkondade kasutamiseks on ebapiisav, näiteks on TALIS 2018 raportist selgunud, et koolides on olemas vajalikud digivahendid ja õpetajad kasutavad neid varasemaga võrreldes õppetöös küll rohkem, aga neil puudub ettevalmistus ja tugi vahendite innovatiivseks kasutamiseks ning IKT eesmärgipärase kasutamise õpetamisel tuleb edasi tegeleda (Taimalu *et al.*, 2019). Enesetäiendamise soov tuli esile ka Lauristini jt (2020) uuringus, kus õpetajad pidasid kasulikuks HITSA koolitusi ja iseeneslikult tekkinud õpetajate Facebooki gruppe, kuid soovisid koolitusi mitmetel teemadel (nt vaimse tervise säilitamise, e-õppe ülesannete koostamise, veebiturvalisuse ning interaktiivsete keskkondade kasutamise ja loomise kohta). Seega edukaks õppetööks distantstõppel on vaja julgustada õpetajaid kasutama interaktiivseid materjale; tagada õpetajatele koolitused distantstõppe läbiviimiseks vajalike enesejuhtimise oskuste arendamiseks, videotundide läbiviimiseks, sobivate digikeskkondade ja -vahendite kasutamise arendamiseks, distantstõppe ülesannete koostamise ja mahu ning vaimse ja füüsilise tervise säilitamise teemadel. Koolitusvajaduste selgitamiseks võib enne proovida hinnata õpetajate digipädevusi, hindamise meetoditega saab tutvuda näiteks Karl Robert Põderi (2020) bakalaureusetöös.

Tagada lastevanemate koolitamine ja nõustamine lapse koduõppe toetamise teemal. Mõlema valimi vastustest tuli välja, et ka lastevanemate jaoks võib distantstõppe periood pingeline olla ja nad võivad laste (eriti algklasside õpilaste) abistamisel tuge vajada (sh näiteks arvuti kasutamisel või erinevate keskkondade kasutamisel), kuna nende roll õppetöö toetamisel on oluliselt suurenenud. Varasematest uuringutest on selgunud, et viiendik lapsevanemaid (sealjuures sagedamini algklasside õpilaste omad) pidid olema pidevalt õpilase kõrval ja teda abistama (Lauristin *et al.*, 2020) ning 60% lastevanemate töötamist on haridusasutuste distantstõppel olemine suuresti mõjutanud (Viira *et al.*, 2020). Viira jt (2020) tulemustest selgus, et mida nooremaid lapsi on peres, seda rohkem on distantstõppe lapsevanemaid mõjutanud ja vanemaid, kes ei saa vajalikus mahus oma tööd teha, oli rohkem esimese kooliastme õpilastel. Lauristini jt (2020) tulemuste järgi leidis rohkelt lastevanemaid, keda distantstõppe frustreris, kuna neile langes suur lisakoormus ja muretseti laste sotsiaalse suhtluse puudumise, vähese liikumise ja arvutisõltuvuse kasvu üle. Seega edukaks õppetööks distantstõppel on vaja mõelda, kuidas lastevanemate rolli laste õpetamisel vähendada ja kuidas abivajajaid lapsevanemaid (keskendudes just noorema astme ja erivajadustega õpilaste lastevanematele) kooli poolt toetada või koolitada.

Vähendada õpilaste koormust. Lastevanemad ja klassijuhatajad leidsid, et kodutööde hulk oli liiga suur ja see venitas õppepäeva liiga pikaks. Siinkohal võiks mõelda Lauristini jt (2020) uuringus välja toodud arvamusele – kodutööde mahtu on distantsilt keeruline hinnata. Ühe koormuse vähendamise positiivse näitena tõid lapsevanemad välja õppeainete lõimimise, mida sooviti edaspidi rohkem näha. Varasemas uuringus on samuti leitud, et koolid ja õpetajad võiksid teha lõimitud ainetunde ning lisaks on välja toodud, et kodutööd õpetavad kohusetunnet ja vastutust, mistõttu ei tohiks neid päris ära kaotada (Lauristin *et al.*, 2020). Seega edukaks õppetööks distantsõppel on vaja mõelda kas ja kui palju kodutöid anda ning soosida õppeainete lõimimist, kuna mitme õppeaine peale ühe töö esitamine vähendab õpilaste koormust. Võiks julgustada õpilasi leidma endale õpipartnereid või õpigruppe, kellega koos kodutöid teha.

Kombineerida ka edaspidi distantsõpet kontaktõppega. Kuigi suurem osa lastevanematest ja klassijuhatajatest soovisid, et distants- või e-õppe päevad jätkuksid uuel õppeaastal kindla sagedusega, leidis ka lapsevanemaid, kes seda ei soovinud. Põhjuseks toodi laste ebapiisav ettevalmistus ja arvutioskuste puudumine (lapsevanem peab siis last õppetööga aitama) või lihtsalt oma veendumus, et kontaktõpe on parim variant õppetöö läbiviimiseks. Viimast mõtet toetab Lauristini jt (2020) artiklis välja toodud õpetaja arvamus, et kuna haridusel on ka kasvata eesmärk ja õpetaja mõjutab õpilast oma isiksusega, siis selleks on vajalik õpilase ja õpetaja vahetut kontakti. Mõtet kombineerida kontaktõpet distantsõppega toetasid ka Lauristini jt (2020) uuringus osalenud õpetajad, leides, et isegi kuni 70% õppetööst võiks toimuda distantsõppena. Samuti tuli Lauristini jt (2020) uuringust välja, et tavapärase müra ja distsipliiniprobleemide puudumise tõttu osade õpetajate närvid puhkasid, osad õpilased olid distantsõppes edukamad ning paljud vanemad pidasid distantsõpet õpilase tervisele heaks, kuna vähenes magamatus, stress ja närvilisus ning tervis oli parem. Võru Kreutzwaldi Koolis on pärast sügisest distantsõppe perioodi viidud sisse e-õppe päevad, sealjuures on mahajäämustega õpilased neil päevadel järele aitamiseks kooli kutsutud. Seega arvestades positiivseid kogemusi, võiks kontaktõppe ajal jätkata regulaarsete distantsõppe perioodidega, et säilitada omandatud digipädevusi, õppida enesejuhtimist, hajutada õpilaste arvukust koolis ja lasta õpilastel kontaktõppest puhata. Sealjuures kombineerida sünkroonse ja asünkroonse suhtlemise viise, et jõuda parima lahenduseni ning arvestada tehnilisi võimalusi, osapoolte valmisolekut ja õpilaste vanust (vanema astme õpilastele sobib üldiselt distantsõpe paremini). Samas pidada silmas, et kuna haridusel on

ka kasvatav eesmärk, ei tohi liigselt e-õppele üle minna. Lisaks rakendada distantsõpet kontaktõppe ajal õpilaste haigestumise korral, muudel põhjustel tihti puuduvate või kaugel elavate õpilaste puhul, et õpilasele ei kuhjuks kooli naasmise ajaks suurel hulgal tegemata töid.

Leida võimalusi, kuidas vajadusel viia distantsõppe ajal läbi kontakttunde. Nagu eespool mainitud, leidsid lastevanemad ja klassijuhatajad, et noorema astme ja erivajadustega õpilastel ei ole enesejuhtimise võimed nii hästi arenenud, mistõttu peaks nendega leidma võimalusi kontakttundide läbiviimiseks. Eriti järeleaitamiseks või uute teemade seletamiseks ning ka vahetu suhtlemise võimaldamiseks. Sarnase tulemuseni jõudsid Lauristin jt (2020), kelle uuringus osalenud õpetajad tõid välja, et igatseti vahetu kontakti järele, kuna läbi ekraani on keeruline kontakti luua, emotsioone tõlgendada ja probleemidega lapsi toetada ning toodi välja, et üldse ei omanda õpilased uusi osasid iseseisvalt kuigi hästi. Seega edukaks õppetööks distantsõppel on vaja leida võimalusi, kuidas viia läbi kontakttunde, eelkõige noorema astme ja erivajadustega õpilastega ning vajadusel ka teistega.

Tagada tugipersonali abi. Lastevanemate ja klassijuhatajate vastustest tuli välja, et mõlema osapoolle koormus suurenes, mistõttu tunti vajadust tugispetsialistide abi järele. Lauristini jt (2020) uuringust tuli samuti välja, et õpetajad sooviksid tugimeeskonnana appi abiõpetajat, sekretäri ja filmimonteerijat, kes aitaks tegeleda õpiraskustega õpilastega, vastata e-kirjadele ja panna videoklippidest kokku kogu koolile olulisi videoid. Viira jt (2020) uuringus tõid lapsevanemad korduvalt probleemina välja erivajadusega lapse tugiisikute puudumist. Seega edukaks õppetööks distantsõppel on vaja tugiisikuid, kes aitavad õpetajatel ja lastevanematel hakkama saada suurenenud koormusega ning õpiraskustega/erivajadustega õpilastel uue olukorraga. Lisaks määrata isik, kelle poole saavad õpilased, õpetajad ja lastevanemad pöörduda tehniliste probleemide korral konkreetse abi saamiseks.

Tagada õpilastele ja õpetajatele vajalikud vahendid ning toetada peresid majanduslikult. Klassijuhatajad tõid probleemina välja õpilased, kellel täielikult puudusid tehnilised vahendid või peres oli mitme õpilase peale vaid üks arvuti või ilmsid ka muud majanduslikud kitsaskohad. Ka kõigil õpetajatel ei pruugi kodus korralikku töökohta olla. Sarnase tulemuseni jõudsid Lauristin jt (2020) – tuleb mõelda kvaliteetse ja kiire interneti kättesaadavuse, arvutivarustuse ja

tehniliste abivahendite olemasolu jm peale. Viira jt (2020) uuringus toodi lastevanemate poolt majandusliku abi osas kõige enam välja, et oleks vaja riigipoolset rahalist toetust või toiduabi. Seega edukaks õppetöoks distantsõppel on vaja jätkata perede majanduslikku toetamist jagades toidupakke või sooja lõunasööki ja abistades võimalusel tehniliste vahenditega. Sealjuures võiks anda õpilastele võimalus teha kodutöid kooli ruumides (nt raamatukogus), kui kodus ei ole õppimiseks sobivat kohta. Omavalitsused võiksid mõelda, kuidas luua õppimiseks sobiva keskkonnaga distantsõppekeskused neile, kellel pole kodus häid tingimusi.

Tagada ilma koormuseid suurendamata aktiivne suhtlemine ja sisuka tagasiside andmine.

Mõlema valimi vastustest ilmnes, et individuaalne suhtlus, juhendamine, tagasiside andmine ning erinevate osapoolte küsimustele vastamine tagab õppijatele piisava toetuse olukorras hakkamasaamiseks. Sarnaste tulemusteni jõudsid ka Lauristin jt (2020), kelle uuringu kohaselt oli õpetajatel suhtlusaltide osapooltega kergem, sooviti koolide ja õpetajate omavahelist kogemuste ja õppematerjalide jagamist ning õpetajate üheks suurimaks väljakutseks oli töökoormus, mis kasvas suhtluse, individuaalsema toetuse ja tagasisidestamise suurenemisel. Aktiivne suhtlemine on vajalik ka selleks, et õpetajad ja lastevanemad saaksid paika panna lastevanemate rolli distantsõppes. Lauristini jt (2020) artiklis on välja toodud stressis lapsevanemad, kes suhtlesid õpetajatega ründavalt, kuna arvati, et nemad peavad õpetajate töö nende eest ära tegema. Seega edukaks õppetöoks distantsõppel on vaja leida viisid koostöövõimalusteks, kiireks kontakti loomiseks ning aktiivseks suhtlemiseks ja tagasisidestamiseks ilma asjaosaliste töökoormust tunduvalt suurendamata. Üksteist tuleks toetada ja omavahel kogemusi jagada. Lisaks anda õpilasele võimalus oma õppetöö reflekteerimiseks, kasutades selleks näiteks veebipõhiseid viktoriine, mis vale vastuse korral annavad lisamaterjali õige vastuseni jõudmiseks, mitte ei ütle lihtsalt, et tegu on vale/õige vastusega.

Antud soovitused on üldised ja paljud neist vajaksid täpsemat analüüsi. Näiteks kuidas hinnata ja arendada õpilaste enesejuhtimise võimekust, arvestades õpilaste erivajaduste ja vanusega; kuidas analüüsida ja hinnata õpetajate enesejuhtimise oskuseid, sest ennastjuhtiv õpetaja on ennastjuhtiva õppimise kujunemise parim tingimus; millised distantsõppe meetodid sobivad erinevate enesejuhtimise tasemetega või erivajadustega õpilastele; kuidas motiveerida õpilasi distantsõppel õppetööga tegelema; milliste meetoditega anda kiiret ja sisukat tagasisidet jm.

Töö piirangud

Esimeseks töö piiranguks võib lugeda asjaolu, et õpilastelt ei uuritud kuidas nemad distantsõpet kogesid. Teiseks töö piiranguks võib pidada klassijuhatajate vahetust uuel õppeaastal (osad loobusid sellest ametist ja osad klassijuhatajad lahkusid koolist). Kolmandaks töö piiranguks võib pidada seda, et 15-st klassijuhatajast andis sügise perioodi kohta tagasisidet üheksa. Neljandaks, lastevanematest vastasid küsitlusele peamiselt nooremate astmete õpilaste vanemad, aga õpetajatest andsid tagasisidet vanemate astmete klassijuhatajad. Lisaks oli sügise perioodi intervjueeritavate hulk võrdlemisi väike.

Tänuõnad

Täna oma juhendajat Pihel Hunt'i meeldiva koostöö, vajalike nõuannete ja kiire tagasiside eest. Täna uuringus osalenud lapsevanemaid ja klassijuhatajaid koostöö eest.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrekselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Sander Breidaks

/allkirjastatud digitaalselt/

11.01.2020

Kasutatud kirjandus

- Adams, G., & Todd, M. (2020). *Meeting the School-Age Child Care Needs of Working Parents Facing COVID-19 Distance Learning. Policy Options to Consider*. Külastatud aadressil <https://bettercarenetwork.org/sites/default/files/2020-07/meeting-the-school-age-child-care-needs-of-working-parents-facing-covid-19-distance-learning.pdf>
- Ader, A., Tagamets, E., Hallik, M., & Liblik, P. (2018). *2018.a. Arvamusfestivali ala Haridus 2.0 arutelude kokkuvõte*. Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/arvamusfestivali_aruteluala_haridus_2.0_kokkuvote_2.pdf
- Bates, A.W. (Tony). (2005). *Technology, E-learning and Distance Education* (2nd ed.). Abingdon, OX: Routledge.
- Balti Uuringute Instituut. (2015). *Uuring „Õpetajate täiendusõppe vajadused“ lõpparuanne*. Külastatud aadressil <https://www.ibs.ee/publikatsioonid/opetajate-taiendusope/>
- Blackstone, A. (2012). *Principles of Sociological Inquiry – Qualitative and Quantitative Methods*. Külastatud aadressil <https://staging.open.umn.edu/opentextbooks/textbooks/principles-of-sociological-inquiry-qualitative-and-quantitative-methods>
- Burns, M. (2011). *Distance Education for Teacher Training: Modes, Models, and Methods*. Washington, DC: Education Development Center, Inc.
- Croxall, B. (2013). *“Digital Pedagogy”?* Külastatud aadressil <http://www.briancroxall.net/digitalpedagogy/what-is-digital-pedagogy/>
- Curby, T. W., Brown, C. A., Bassett, H. H., & Denham, S. A. (2015). Associations Between Preschoolers' Social-Emotional Competence and Preliteracy Skills. *Infant & Child Development*, 24(5), 549-570.
- Darling-Hammond, L., Edgerton, A. K., Truong, N., & Cookson Jr. P. W. (2020). *Restarting and Reinventing School: Learning in the Time of COVID and Beyond Priority 2: Strengthen Distance and Blended Learning*. Külastatud aadressil https://learningpolicyinstitute.org/sites/default/files/product-files/Restart_Reinvent_Schools_COVID_Priority2_Distance_Learning.pdf
- Denham, S. A., Bassett, H. H., Zinsser, K., & Wyatt, T. M. (2014). How Preschoolers' Social-Emotional Learning Predicts Their Early School Success: Developing Theory-Promoting, Competency-Based Assessments. *Infant & Child Development*, 23(4), 426-454.
- Digipädevus. (s.a.). *Digipedagoogika / Haridustehnoloogia*. Külastatud aadressil <https://digipadevus.ee/sonastik/digipedagoogika/>
- Eesti Keele Instituut. (s.a.). *[HAR] Educational dictionary*. Külastatud aadressil <https://www.eki.ee/dict/haridus/index.cgi?Q=distant%C3%B5pe&F=M&C06=en>
- Ekspertrühmade tulevikuvisionid ja ettepanekud Eesti haridus-, teadus-, noorte- ja keelevaldkonna arendamiseks aastatel 2021-2035*. (2019). Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/tark_ja_tegus_kogumik_a4_veebi.pdf
- Eriolukorra väljakuulutamise Eesti Vabariigi haldusterritooriumil*. (2020). Riigi Teataja III, 13.03.2020, 1. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/313032020001>
- Erstad, O. (2010). Educating the Digital Generation. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 5(1), 56-72.

- Ferrari, A. (2012). *Digital Competence in Practice: An Analysis of Frameworks*. Külastatud aadressil <https://ifap.ru/library/book522.pdf>
- Garrison, D. R., & Kanuka, H. (2004). Blended learning: Uncovering its transformative potential in higher education. *The Internet and Higher Education*, 7(2), 95-105.
- Haridus- ja Teadusministeerium. (2018). *Õpikäsitus*. Külastatud aadressil <https://www.hm.ee/et/opikasitus>
- Haridus- ja Teadusministeerium. (2020). *Soovitud haridusasutustele seoses COVID-19 levikuga*. Külastatud aadressil <https://www.hm.ee/et/uudised/soovitud-haridusasutustele-seoses-covid-19-levikuga>
- Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035*. (2020). Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/eesti_haridusvaldkonna_arengukava_2035_seisuga_2020.03.27.pdf
- Hendla, K. (2007). *E-learning: Study with one course and two environments*. Külastatud aadressil https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/2541/hendla_kadri.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Henno, I., Kollo, R., & Mikser, R. (2017). Eesti loodusainete õpetajate uskumused, õpetamispraktika ja enesetõhusus TALIS 2008 ja 2013 uuringu alusel. *Estonian Journal of Education*, 5(1), 268-296.
- Hitsa Innovatsioonikeskus. (s.a.). *Sõnaraamat*. Külastatud aadressil <https://digialgus.hitsa.ee/sonaraamat/>
- Hoffmann, C.P., Lutz, C., & Meckel, M. (2014). Digital Natives or Digital Immigrants? The Impact of User Characteristics on Online Trust. *Journal of Management Information Systems*, 31(3), 138–171.
- Holzapfel, B. (2020). *The Staff of 2030: The importance of teaching, learning, and leading during a time of change*. Külastatud aadressil <https://educationblog.microsoft.com/en-us/2020/05/the-staff-of-2030-the-importance-of-teaching-learning-and-leading-during-a-time-of-change/>
- Hopkins, D. (2014). *A teacher's guide to classroom research* (5th ed.). Milton Keynes, UK: Open University Press
- Jane., A. (2019). *Why Distance Learning Is The Way Of The Future*. Külastatud aadressil <https://www.rebellionresearch.com/blog/why-distance-learning-is-the-way-of-the-future>
- Joshi, A., Kale, S., Chandel, S., & Pal, D. K. (2015). Likert Scale: Explored and Explained. *British Journal of Applied Science & Technology*, 7(4), 396-403.
- Josep, G. (2020). *5 Reasons Why Online Learning is the Future of Education*. Külastatud aadressil <https://www.educations.com/articles-and-advice/5-reasons-online-learning-is-future-of-education-17146>
- Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>
- Karpati, A. (2011). *Digital Literacy in Education*. UNESCO Institute for Information Technologies in Education. Külastatud aadressil <https://iite.unesco.org/pics/publications/en/files/3214688.pdf>
- Koduõppe ja haiglaõppe tingimused ja kord*. (2020). Riigi Teataja I, 06.03.2018, 1. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/106032018001>
- Koolide distantõppe korraldamise abistav materjal*. (2020). Külastatud aadressil <https://www.tallinn.ee/est/haridusasutused/Koolide-distantõppe-korraldamise-abistav-materjal>

- Krasulia, A. (2018). *Students' perceptions of educational value and effectiveness of integrating electronic gadgets (mobile phones/tablets) with teaching-learning activities in an english as a foreign language classroom*. Külastatud aadressil https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/62210/krasulia_alla_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kuningas, K. (2017). *Töö ja oskused 2017 ja 2027*. Külastatud aadressil https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/55613/Kuningas_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kurm, T. (2020). *Valitsuskabinet otsustas viia nakkusohu tõttu haridusasutused distantõppele*. Külastatud aadressil <https://www.hm.ee/et/uudised/valitsuskabinet-otsustas-viia-nakkusohu-tottu-haridusasutused-distantoppele>
- Kutsestandard. Õpetaja, tase 7*. (2020). Külastatud aadressil <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/exportPdf/10748091/>
- Laherand, M-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: OÜ Infotrükk.
- Laius, A., & Rannikmäe, M. (2011). Impact on student change in scientific creativity and socio-scientific reasoning skills from teacher collaboration and gains from professional in-service. *Journal of Baltic Science Education*, 10(2), 127–137.
- Landau, F., Moore, L. A. (1991). Social skills deficits in children with attention-deficit hyperactivity disorder. *School Psychology Review*, 20(2), 235-251.
- Lauristin, M., Loogma, K., Erss, M., Vernik-Tuubel, E-M., & Sarv, E-S. (2020). *Õpilaste, õpetajate ja lastevanemate toimetulek koroonakriisi aegses kaugõppes*. Eesti Haridusfoorum.
- Leppik, C., Haaristo, H.-S., & Mägi, E. (2017). *IKT-haridus: digioskuste õpetamine, hoiakud ja võimalused üldhariduskoolis ja lasteaias*. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis.
- Lim, D. H., & Morris, M. L. (2009). Learner and Instructional Factors Influencing Learning Outcomes within a Blended Learning Environment. *Educational Technology & Society*, 12(4), 282–293.
- López-Pérez, M. V., Pérez-López, M. C., & Rodríguez-Ariza, L. (2011). Blended learning in higher education: Students' perceptions and their relation to outcomes. *Computers & Education*, 56(3), 818-826.
- Löfström, E. (2011). *Tegevusuuringu käsiraamat*. Eduko.
- Maddux, C. D., Ewing-Taylor, J., & Johnson, D. L. (2002). *Distance Education: Issues and Concerns*. Binghamton, NY: The Haworth Press, Inc.
- Malecki, C. K., Elliott, S. N. (2002). Children's social behaviors as predictors of academic achievement: A longitudinal analysis. *School Psychology Quarterly*, 17(1), 1-23.
- Martin, A. (2005). DigEuLit – a European Framework for Digital Literacy: a Progress Report. *Journal of ELiteracy*, 2, 130–136.
- McCabe, P. C., Altamura, M. (2011) Empirically valid strategies to improve social and emotional competence of preschool children. *Psychology in Schools*, 48(5), 513- 540.
- McClelland, M. M., Acock, A. C., & Morrison, F. J. (2006). The impact of kindergarten learning-related skills on academic trajectories at the end of elementary school. *Early Childhood Research Quarterly*, 21(4), 471-490.
- Milton, M., & Vozzo, L. (2013). Digital Literacy and Digital Pedagogies for Teaching

- Literacy: Pre-service Teachers' Experience on Teaching Rounds. *Journal of Literacy and Technology*, 14(1), 72–97.
- Moore, M., & Kearsley, G. (2012). *Distance Education: A Systems View of Online Learning* (3rd ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- Nõmm, E., & Valgmaa, R. (1995). *Grupiprotsessid ja nende juhtimine*. Tõravere: Tesserakt.
- Osula, K. (2008). *Küsimuste tüübid*. Külastatud aadressil <http://www.tlu.ee/~kairio/failid/kysimused.pdf>
- Požogina, K. (2020). *Juhend koolidele*. Külastatud aadressil <https://projektid.edu.ee/display/KODUOPE/Juhend+koolidele>
- Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants Part 1. *On the Horizon*, 3(5), 1–6.
- Pöder, K. R. (2020). *Digitaalne kirjaoskus ja viisid selle hindamiseks*. Tartu: Tartu Ülikool
- Rajaleidja. (s.a.). *Soovitud õpilaste toetamiseks distantõppes*. Külastatud aadressil <http://rajaleidja.innove.ee/wp-content/uploads/2020/09/Distant%C3%B5ppe-juhend-KOOLILE-24.09.pdf>
- Rashid, N., & Rashid, M. (2012). Issues and problems in distance education. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 13(1), 20-26.
- Redecker, C. (2017). *European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu*. (Y. Punie, Ed.). Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Roberts, J. (2019). Online learning as a form of distance education: Linking formation learning in theology to the theories of distance education. *HTS Theologiese Studies / Theological Studies*, 75(1).
- SA Innove. (2020). *Info, nõuanded ja materjalid õpetajatele distantõppe korraldamiseks*. Külastatud aadressil <https://www.innove.ee/blogi/info-nouanded-ja-materjalid-opetajatele-distantoppe-korraldamiseks/>
- Simonson, M. (2009). Distance learning. *2009 Britannica book of the year* (p. 231). Chicago, IL: Encyclopedia Britannica.
- Simonson, M., Zvacek, S., & Smaldino, S. (2019). *Teaching and Learning at a Distance: Foundation of Distance Education* (7th ed.). Charlotte, NC: Information Age Publishing, Inc.
- Sünkroonne suhtlemine*. (s.a.). Külastatud aadressil <https://www.hitsa.ee/e-ope-korduma-kippuvad-kusimused/sunkroonne-suhtlemine-kokkuvote>
- Taimalu, M., Uibu, K., Luik, P., & Leijen, Ä. (2019). *OECD rahvusvahelise õpetamise ja õppimise uuringu TALIS 2018 tulemused. Õpetajad ja koolijuhid elukestvate õppijatena. 1. osa*. Tallinn: SA Innove.
- Talving, K., Arro, G., & Aus, K. (s.a.). *Õppimise ABC*. Külastatud aadressil <https://www.tlu.ee/hti/oppimise-abc#enesejuhtitud-oppimine-ja-ennastjuhtiv-oppija>
- Tarto, M. (2018). *Erivajaduste riskirühma kuuluvate 3-6aastaste laste sotsiaalsete oskuste ja probleemkäitumise hindamine PKBS-2 küsimustiku abil*. Tartu: Tartu Ülikool.
- Tartu Ülikool. (s.a.a). *Ettekavatsetud valim*. Külastatud aadressil https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/27764/ettekavatsetud_valim.html
- Tartu Ülikool. (s.a.b). *Mugavusvalim*. Külastatud aadressil <https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/27764/mugavusvalim.html>

- Termeki. (s.a.). *E-õppe termineid/ E-learning terms*. Külastatud aadressil <https://term.eki.ee/termbase/view/9546447/et/et/?initial=K#/concept/view/1447232098/>
- Unit of Digital Pedagogy and Learning Materials*. (s.a.). Külastatud aadressil <https://iite.unesco.org/unit-of-digital-pedagogy-and-learning-materials/>
- Unnever, J. D., Cornell, D. G. (2003). Bullying, Self-Control, and ADHD. *Journal of Interpersonal Violence*, 18(2), 129-147.
- Viira, A., Ilisson, K., & Turk, P. (2020). *Lapsevanemate töötamine ja perede toimetulek eriolukorras Eelkooliealiste ja põhikooliealiste lastega elanike küsitlus: 24.-26.-aprill 2020*. Külastatud aadressil https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Uudised_pressiinfo/koroona_lapsevanemad_aprill2020.pdf
- Võru Kreutzwaldi Kool (2020a). *Seoses vajadusega tõkestada COVID-19 viiruse levikut, on ennetava tegevusena Võru Kreutzwaldi Kool ajutiselt distantõppel*. Külastatud aadressil <https://www.vkrk.edu.ee/uudised/seoses-vajadusega-tokestada-covid-19-viiruse-levikut-ennetava-tegevusena-voru-kreutzwaldi>
- Võru Kreutzwaldi Kool (2020b). *Info distantõppe kohta*. Külastatud aadressil <https://www.vkrk.edu.ee/uudised/info-distantõppe-kohta>
- Võru Kreutzwaldi Kool (2020c). *Edastame linnavalitsuse teate distantõppe kohta kuni 2. oktoobrini*. Külastatud aadressil <https://www.vkrk.edu.ee/uudised/edastame-linnavalitsuse-teate-distantõppe-kohta-kuni-2oktoobrini>
- Võru Kreutzwaldi Kool (2020d). *Kokkulepped ja põhimõtted seoses kooliaasta alustamisega koroonaviiruse leviku tingimustes Võru Kreutzwaldi Koolis*. Külastatud aadressil <https://www.vkrk.edu.ee/uudised/kokkulepped-ja-pohimotted-seoses-kooliaasta-alustamisega-koroonaviiruse-leviku-tingimustes>
- Võru Kreutzwaldi Kool (2020e). *Koolitoidupakk*. Külastatud aadressil <https://www.vkrk.edu.ee/uudised/koolitoidupakk>
- Võru Kreutzwaldi Kool (2020f). *1. oktoobril jagatakse toidupakke*. Külastatud aadressil <https://www.vkrk.edu.ee/uudised/1-oktoobril-jagatakse-toidupakke>
- Võru Kreutzwaldi Kool (2020g). *Distantõppe põhimõtted*. Külastatud aadressil <https://www.vkrk.edu.ee/uudised/distantõppe-pohimotted>
- Võru Kreutzwaldi Kool (2020h). *Tavapärane kontaktõpe taastub esmaspäeval, 5. oktoobril*. Külastatud aadressil <https://www.vkrk.edu.ee/uudised/tavaparane-kontaktõpe-taastub-esmaspaeval-5-oktoobril>
- Võru Kreutzwaldi Kooli arengukava aastani 2027*. (2016). Külastatud aadressil https://www.vkrk.edu.ee/sites/default/files/2016-12/arengukav_2027.pdf
- Üldharidus, kutseharidus, kõrgharidus ja eksamid*. (2020). Külastatud aadressil <https://www.kriis.ee/et/haridus-ja-distantõppe-korraldus>
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool.

Lisad

Lisa 1. Distsantsõppe põhimõtted Võru Kreutzwaldi Koolis 2020. aasta kevadel ja sügisel

Distsantsõppe põhimõtted 18.03.2020 (Võru Kreutzwaldi Kool, 2020g)	Distsantsõppe põhimõtted 28.09.–02.10. (allikas: kooli juhtkond)
<ul style="list-style-type: none">• Ülesannete saatmiseks kasutavad õpetajad eKooli. Kõik ülesanded pannakse eKooli koduste tööde alla. Järgmise päeva ülesanded on sisestatud hiljemalt eelmise päeva kella 19-ks.• 1.-4. klassi õpetajatel on soovitus võimalikult palju õppeaineid omavahel lõimida ning lähtuda üldõpetuse põhimõtetest. 5.-9. klassidel toimub aineõpe tunniplaani alusel. Tunnid kantakse päevikusse tunniplaani alusel, õppetöö toimub vabas vormis. Tundide materjal tuleb läbi töötada samal päeval, mil tund toimub, kui õpetaja ei ole andnud muid korraldusi. Sõltumata klassist on oluline lisaks arvutis tehtavatele ülesannetele ka nõ ekraanivabade ülesannete andmine.• Kolmas trimester hinnatakse seniseid hindelisi aineid kokkuvõtvalt “arvestatud” või “mittearvestatud”. Jooksvalt võib õpetaja hinnata ka hindeliselt, kui töö iseloom seda võimaldab. Aastahinne tuleb neis õppeainetes hindeline, selle väljapanemisel võetakse arvesse kolmandal trimestril tehtud hindelisi ja arvestuslikke töid.• Kui laps on haige või ei osale muul mõjuval põhjusel õppetöös, tuleb vanemal klassijuhatajat teavitada (eKool, e-post, helistamine). Klassijuhataja edastab info aineõpetajatele.• Distsantsõppes osalemiseks vajab õpilane internetiühendusega laua- või sülearvutit. Kui õpilasel puuduvad vajalikud vahendid, annab lapsevanem sellest teada klassijuhatajale. Võimalusel laenutab kool õppetöökse arvuti või lahendab probleemi muul moel.• Kui õpilane vajab distantsõppega toimetulekuks abi, siis annab õpilane ja/või	<ul style="list-style-type: none">• Õpilased saavad õppimiseks vajaliku info ja videotundidega liitumiseks vajalikud lingid eKoolist kodutööde (ülesanded) alt. Kodutöö fikseeritakse sama kuupäevaga ning see ongi sama päeva tunnitöö, mis tuleb lõpetada samal päeval.• Ülesanded on eKooli sisestatud sama päeva tundide osas hommikul kella 9-ks.• 1.-4.klassides ei kehti ranget päevaplaani, õppetöö toimub päeva jooksul.• 1.-4.klassi osas otsustab klassijuhataja, millisel päeval ja millistele ainetele rohkem tähelepanu pöörab. Soovitus on tegeleda päevas vähemate ainetega ja lõimingut kasutades.• 3.-4.klassides ei toimu sellel nädalal (28.09.-02.10.) inglise keeles videotunde. Õpetajad valmistavad tunnid ette nii, et lapsed saavad iseseisvalt harjutada ja õppida.• 5.-9.klassid. Distsantsõppe nädalal kehtib uus tunniplaan, kus on rohkem paaristunde. Päeva jooksul tuleb teha niimoodi vähem ümberlülitusi. Paaristund (või esimene sama aine samal päeval toimuv tund) algab vaikimisi videotunnina. Videotunnid toimuvad Meet keskkonnas ja nendes osalemine on õppetöö tulemuslikkust arvestades väga soovituslik.• 5.-9.klassid. Üksikud tunnid on vaikimisi mõeldud iseseisvaks tööks. Vajadusel saab õpetaja seda kasutada ka videotunnina.• 5.-9.klassid. Kui laps ei saa mingil põhjusel päevakava järgi tunnitöid teha ja videotundides osaleda, siis tuleb päevatöö iseseisvalt omandada eKooli koduse töö (ülesanded) järgi.• 5.-9.klassid. Eraldi kodutöid distantsõppe nädalal ei anta. Tunnitöö läbimine on piisav osalemine õppetöös.

lapsevanem sellest klassijuhatajale teada.
Kool aitab leida lahendusi.

- 5.-9.klassid. Tunnid algavad kell 9.00. Igal täistunnil algab uus tund. Tunni pikkus on kuni 45 minutit.
 - 09.00 - esimene tund
 - 10.00 - teine tund
 - 11.00 - kolmas tund
 - 12.00 - neljas tund
 - 13.00 - viies tund
 - 14.00 - kuues tund
 - 15.00 - seitsmes tund
 - 5.-9.klassid. Õpilaste hindamine toimub samadel põhimõtetel nagu kontaktõppe ajal.
-

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Sander Breidaks,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

„Toimetulek distantsõppega Võru Kreutzwaldi Koolis lastevanemate ja klassijuhatajate arvamuste põhjal“,

mille juhendaja on Pihel Hunt,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Sander Breidaks
11.01.2021